

MOLDOVA: RAPORT ASUPRA DREPTURILOR OMULUI PE ANUL 2014

Notă: Dacă nu se specifică altfel, toate referirile din acest raport exclud regiunea secesionistă Transnistria.

REZUMAT

Moldova este o republică cu o formă de democrație parlamentară. Constituția prevede o democrație multipartită cu o ramură legislativă și una executivă, precum și un sistem judiciar independent și o separare clară a puterilor. Autoritatea legislativă este investită în parlamentul unicameral. Partidele pro-europene au păstrat o majoritate parlamentară în alegerile de la 30 noiembrie, deși o coaliție de guvernământ nu a fost anunțată până la sfârșitul anului. Observatorii internaționali au convenit că alegerile au respectat cele mai multe angajamente ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), ale Consiliului Europei, precum și alte angajamente internaționale. Observatorii locali și internaționali au exprimat îngrijorări legale și procedurale cu privire la includerea și excluderea unor anumite partide politice. Autoritățile au menținut controlul efectiv asupra forțelor de securitate.

Corupția, în special în sectorul judiciar, a continuat să fie cea mai importantă problemă a drepturilor omului și a rămas răspândită în sistemul judiciar, Inspectoratul Fiscal, Serviciul Vamal și alte instituții publice. Condițiile precare, maltratarea și abuzul în instituțiile psihiatrice și căminele de ajutor social au fost domenii majore de interes.

Alte probleme semnificative au inclus presupusa tortură și maltratarea deținuților; condițiile dure în penitenciare și centrele de detenție arhipline; eroziunea libertății presei; proprietatea netransparentă a organelor mass-media; precum și creșterea monopolului în mass-media și în publicitate; discriminarea socială bazată pe afiliere religioasă, convingeri sau practici religioase; violența împotriva femeilor; traficul de persoane; discriminarea romilor; hărțuirea persoanelor homosexuale (lesbiene și gay), bisexuale și transsexuale (LGBT); discriminarea socială și oficială împotriva persoanelor cu HIV / SIDA; implementarea limitată a drepturilor angajaților și munca minorilor.

În timp ce autoritățile au investigat rapoarte privind abuzul oficial în serviciile de securitate și din alte sectoare, rareori i-au urmărit penal și pedepsit cu succes pe oficialii acuzați de încălcări ale drepturilor omului, complicitate la trafic sau corupție. Impunitatea a fost o problemă majoră.

În 1990, separatiștii au declarat o "Republică Moldovenească Nistreană" (Transnistria) de-a lungul frontierei de est cu Ucraina. Un acord de încetare a focului din 1992 a stabilit o forță de menținere a păcii între unități moldovenești, ruse și transnistrene. Guvernul central nu și-a exercitat autoritatea în regiune, iar autoritățile transnistrene au guvernat prin structuri administrative paralele. Autoritățile transnistrene au limitat anterior activitatea politică și au intervenit în capacitatea cetățenilor moldoveni care locuiesc în Transnistria de a vota la alegerile din Moldova din 2010. Au existat rapoarte periodice conform cărora poliția a practicat tortură, arestări arbitrare, detenții ilegale și a exercitat presiuni asupra școlilor cu predare în grafia latină. Situația drepturilor omului în Transnistria s-a deteriorat în unele privințe, inclusiv prin noi restricții privind accesul liber la internet.

Secțiunea 1. Respectarea integrității persoanei, inclusiv libertatea contra acțiunilor privind:

A. Privarea arbitrară sau ilegală de viață

Nu au existat rapoarte că guvernul sau organele acestuia au comis ucideri arbitrare sau ilegale în timpul anului.

Guvernul a făcut prea puține progrese în tragerea la răspundere a oficialităților pentru represiunea exercitată de forțele de securitate în cursul demonstrațiilor post-electorale din aprilie 2009, care s-au soldat cu trei decese. La 4 aprilie, parlamentul a adoptat o lege care a anulat prescripția pentru abuzurile comise în aprilie 2009. La 27 mai, Curtea Constituțională a declarat anularea prescripției ca neconstituțională. Ca urmare, unele persoane care au comis încălcări minore în timpul protestelor din aprilie 2009 au scăpat de răspunderea penală.

b. Disparația

Nu au fost raportate cazuri de dispariții motivate politic sau răpiri în cursul anului.

c. Tortura și alte tratamente chinuitoare, inumane ori degradante sau pedepse

Deși legea interzice astfel de practici, rapoartele de abuz fizic și tortură de către poliție au continuat să existe. Abuzurile poliției au rămas o problemă gravă. Potrivit relatărilor, abuzul fizic precum și tratamentul inuman și degradant au continuat în închisori și instituțiile psihiatrice.

Conform Codului Penal, condamnarea pentru tortură prevede o pedeapsă de până la 10 ani de închisoare. Persoanele găsite vinovate de torturarea de minori, femei însărcinate, persoane cu handicap, sau comiterea actelor de tortură care conduc la moarte sau sinucidere pot aduce condamnări de până la 15 ani închisoare, fără posibilitatea de amnistie. Un act deliberat al unui funcționar public, care duce la suferințe fizice sau psihice, se pedepsește cu închisoarea de doi până la șase ani sau cu amendă între 7.500 și 9.900 de lei (între 620 și 820 de dolari) și cu interdicția de a deține o funcție publică. Instanțele nu au voie să dea pedepse cu suspendare pentru persoanele condamnate pentru tortură.

Un raport din 2013 al Procuraturii Generale a arătat o scădere a cazurilor de tortură în comisariatele de poliție, dar o creștere a altor forme de maltratare de către organele de implementare a legii. Potrivit raportului, ofițerii organelor de implementare a legii au comis mai multe acte de maltratare în afara secțiilor de poliție. Observatorii consideră ca aceasta s-a datorat măsurilor de antitortură luate la secțiile de poliție, inclusiv prin instalarea de echipamente video și audio de înregistrare și de camere speciale de interogare.

În prima jumătate a anului, Procuratura Generală a primit 320 de plângeri referitoare la tortură și maltratare, dintre care 145 au implicat poliția judiciară, 54 - poliția rutieră, iar 49 - alte unități de poliție, inclusiv unitățile de jandarmi, o forță specială de poliție responsabilă cu ordinea publică și paza de frontieră. Procurorii au inițiat 64 de cauze penale și au trimis 29 de cazuri în instanță. În 15 cazuri victimele au fost minori. Tortura ar fi fost aplicată pentru a pedepsi, a obține mărturisiri, a intimida și a demonstra superioritate și autoritate asupra victimelor. Cele mai multe dintre presupusele incidente au avut loc pe stradă sau în locuri publice, urmate de cele de la posturile de poliție și centrele de detenție. Patru cazuri de tortură au fost înregistrate în instituții psihiatrice și un caz într-o unitate de învățământ. Cele mai multe incidente au fost bătăile (208 de acuzații), urmate de agresiunile fizice cu metode speciale, cum ar fi bastoane, sticle de apă și cărți (27 de acuzații). În 24 cazuri, făptașii ar fi folosit abuzul psihologic și amenințările. Poliția a folosit metode de tortură care nu lasă urme fizice. Experții au remarcat că tortura psihologică și tratamentul umilitor au fost frecvente în penitenciare.

Avocatul parlamentar pentru antitortură a făcut 227 de vizite preventive și de monitorizare în penitenciare, instituții psihiatrice și facilități militare în 2013. Mai mult de 80 la sută din deficiențele constatate au fost în închisori și centrele de detenție. Acestea au inclus centre de detenție arhipline, iluminatul insuficient, condițiile sanitare precare din cantine, băi și camerele medicale, lipsa de lenjerie de

pat adecvată și de îmbrăcăminte pentru deținuți, precum și hrană insuficientă pentru cei din centrele de detenție preventivă. Avocatul parlamentar a alertat Procuratura Generală cu șapte cauze penale potențiale, iar aceasta a inițiat anchete penale într-un caz de viol multiplu dintr-un spital psiho-neurologic din Bălți și într-un caz de tortură de la Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. Autoritățile au respins celelalte cinci cazuri ca neconcludente. Experții din domeniul drepturilor omului au menționat că autoritățile și personalul din penitenciare au folosit adesea presiunea psihologică asupra deținuților.

În noiembrie, Curtea Supremă de Justiție a admis o decizie anterioară a Curții de Apel, care a condamnat patru gardieni de la Penitenciarul nr.14 din Rezina la închisoare pentru abuz de autoritate. În 2009, cei patru au aplicat tortura pentru doi deținuți și i-au bătut cu bastoanele de cauciuc. În 2011, procurorii au făcut recurs la decizia unei instanțe militare, care i-a achitat pe inculpați și a câștigat cazul la Curtea de Apel. Curtea de Apel a condamnat doi gardieni la trei ani de închisoare și alți doi la doi ani de închisoare.

În decembrie, biroul procurorului regional Briceni a încheiat urmărirea penală a unui caz de tortură din iunie 2013 de la penitenciarul Lipcani, în care directorul penitenciarului și alți șase angajați ar fi torturat un deținut pentru insultarea directorului. Deținutul a suferit leziuni corporale grave ca urmare a bătăilor. Autoritățile l-au transferat pe șeful penitenciarului Lipcani într-o poziție inferioară în ierarhia judiciară și apoi l-au concediat, după ce acesta a comis o serie de abuzuri suplimentare în noua sa poziție.

În ciuda unei scăderi a numărului de cazuri de tortură, impunitatea pentru tortură și tratamente inumane sau degradante a rămas o normă pe parcursul anului.

Autoritățile au încadrat în infracțiuni mai ușoare unele incidente de presupusă tortură a poliției, cum ar fi abuzul de putere, pentru care sancțiunile sunt mai mici, iar prescripția este numai de trei luni. Această practică a permis judecătorilor să emită pedepse cu suspendare pe baza "comportamentului bun" al ofițerilor infractori sau să respingă cazuri, dacă termenul de prescripție expirase.

Procuratura Generală a dat publicității un sumar al rezultatelor de cauze penale care implică abuzul poliției în legătură cu evenimentele post-electorale din 2009. În anii următori, Secția antitortură a Procuraturii Generale a trimis în judecată 48 de ofițeri de poliție, soltându-se cu 15 condamnări. Doar doi ofițeri de poliție au fost condamnați la închisoare în legătură cu evenimentele, ambii pentru torturarea

de minori. Pe ansamblu, autoritățile au inițiat 72 de cauze penale împotriva ofițerilor de poliție.

Amnesty International a dat publicității o declarație la a cincea aniversare a abuzurilor din aprilie 2009, menționând că eșecul autorităților de a face dreptate în acele cazuri a fost o dovadă că țara nu a rezolvat încă problema impunității pentru tortură și maltratare. Doar o treime din plângerile de tortură și alte forme de maltratare legate de evenimentele din 2009 a ajuns în instanță. În rarele cazuri în care autoritățile au trimis în judecată polițiști identificați ca agresori, sancțiunile au fost în mare parte simbolice. Instanțele au condamnat de multe ori ofițeri de poliție acuzați de tortură și maltratare sub alte articole din Codul penal, precum cele de interdicere a infracțiunii de "exces de putere sau de autoritate publică."

În luna mai, Curtea de Apel Chișinău l-a condamnat pe ofițerul de poliție Radu Starinschi la doi ani de închisoare pentru torturarea lui Sergiu Crețu, un protestatar reținut la Chișinău, după alegerile parlamentare din 2009. În decembrie 2013, Curtea Supremă de Justiție a dispus ca Curtea de Apel Chișinău să reexamineze cazul, după ce s-a dispus achitarea lui Starinschi de către o instanță inferioară.

Potrivit atât avocatului parlamentar pentru instituții psihiatrice, cât și observatorilor internaționali, tratamentul umilitor și degradant al pacienților din instituțiile psiho-neurologice a fost o problemă majoră. Avocatul parlamentar a vizitat 10 instituții rezidențiale psiho-neurologice de stat în 2013 și a menționat că riscul de încălcări grave ale drepturilor omului, inclusiv abuzul pacienților de către personalul medical, a persistat în aceste instituții. Au existat rapoarte credibile de tratament medicamentos forțat, avort forțat, muncă forțată, precum și abuzul fizic și sexual în spitalele de psihiatrie din cadrul Ministerului Sănătății. Procedurile judiciare au continuat în cazul unui medic de la o instituție din Bălți, arestat în 2013, pentru agresiune sexuală în serie și pentru abuzul pacienților. Ancheta a arătat că medicul a efectuat 18 avorturi forțate asupra victimelor agresiunilor lui sexuale, toate fiind paciente cu dizabilități mintale. Una dintre cele 17 victime identificate în timpul investigațiilor a fost găsită moartă în ianuarie, în timp ce o a doua a murit în circumstanțe necunoscute, în aprilie. La sfârșitul anului, autoritățile l-au pus pe doctor în arest la domiciliu. În luna aprilie, șeful instituției din Bălți a demisionat în urma acuzațiilor repetate de încălcare a drepturilor pacienților din instituție.

În decembrie 2013, Parlamentul a abrogat legea privind castrarea chimică a pedofililor, în urma unei decizii a Curții Constituționale care a declarat legea drept neconstituțională. Parlamentul a adoptat legea în 2012 și judecătorii au aplicat hotărârea în cinci cazuri de pedofilie. Deciziile Curții Constituționale nu se aplică

retroactiv hotărârilor judecătorești deja pronunțate. Prin urmare, impactul deciziei Curții Constituționale cu privire la cele cinci persoane condamnate la închisoare pentru pedofilie în acea perioadă a rămas neclar.

În luna aprilie, ca răspuns la plângerile deținuților, autoritățile au pus sub acuzare de tortură și aplicarea de tratament inuman și degradant șapte angajați ai Penitenciarului nr. 5 din Cahul, inclusiv pe directorul închisorii. Potrivit procurorilor militari, angajații au folosit tortura asupra a trei deținuți, inclusiv doi minori, între 2010 și 2012. Directorul închisorii i-ar fi amenințat pe deținuți cu admonestări fizice și le-a spus să își retragă plângerea și să își schimbe depoziția, ceea ce i-a determinat pe procurori să îi transfere pe deținuți la alte locuri de detenție. Cazul era în așteptarea unei hotărâri judecătorești.

Potrivit Procuraturii Generale, în 2013, procurorii militari au înregistrat 200 de infracțiuni diferite comise de militari și jandarmi. În patru cazuri din armată s-au înregistrat decese accidentale.

Procuratura Generală a raportat 27 de cazuri de violență împotriva recruților din armată în timpul anului. Într-un caz, militarii în termen au raportat hărțuire și bătăi constante de către superiori într-un regiment din Cahul, care în unele cazuri au dus la leziuni grave. Procurorii militari au deschis ancheta asupra cazului.

Tortura și tratamentul inuman au continuat să fie o problemă în penitenciarele transnistrene. În luna iulie, organizația neguvernamentală pentru drepturile omului (ONG) Promo-Lex a raportat că autoritățile au refuzat tratamentul medical adecvat pentru sute de deținuți din Transnistria. Cel puțin 17 deținuți ar fi murit în închisorile transnistrene în 2013.

Într-un apel trimis autorităților transnistrene, Secretariatul Internațional al Organizației Mondiale Contra Torturii (OMCT) a raportat starea de sănătate critică a lui Vitalie Beșleagă și a lui Serghei Bevziuc, deținuți la Penitenciarul nr. 3 din Tiraspol. Apelul a luat act de faptul că oamenii nu aveau îngrijire medicală adecvată și a descris condițiile de detenție ca "tortură". OMCT a cerut autorităților transnistrene să le asigure deținuților bunăstarea fizică și psihologică și să le ofere condiții adecvate de detenție și servicii medicale. Beșleagă și Bevziuc erau oameni de afaceri din Varnița, care aveau aprobări de funcționare atât în Republica Moldova, cât și în Transnistria pentru compania lor de producție de apă minerală. Organele judiciare transnistrene i-au deținut în noiembrie 2013 pentru presupusa infracțiune economică de acceptare de monedă moldovenească într-o tranzacție. Beșleagă era și membru al consiliului local Varnița și fusese implicat, în aprilie

2013, în desființarea unui punct de control vamal transnistrean din localitate. ONG-urile pentru drepturile omului au declarat că deținerea lor a fost motivată politic.

La 28 martie, după o serie de cereri nereușite de a obține asistență medicală corespunzătoare, Beșleagă și Bevziuc au depus o plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), invocând încălcarea articolelor 3 (interzicerea torturii), 13 (dreptul la o cale de atac eficientă) și 5 (dreptul la libertate și la siguranță). Procuratura Generală a Republicii Moldova a inițiat o anchetă penală a acțiunilor organelor judiciare transnistrene și ale altor persoane implicate în cauză. La 4 noiembrie, ca urmare a unei decizii a "curții supreme" transnistrene, Beșleagă și Bevziuc au fost eliberați din închisoare. Cu toate acestea, imediat după eliberarea lor, persoane mascate i-au încărcat în mașini neînmatriculate, i-au dus la centrul de detenție preventivă din Tiraspol și i-au acuzat de desfășurarea de activități economice fără permis. La 28 noiembrie, "tribunalul municipal" din Tiraspol i-a eliberat din nou pe Beșleagă și pe Bevziuc, cu interdicția de a nu părăsi regiunea. Potrivit avocatului lor, cei doi au plecat imediat din Transnistria.

Rapoarte despre hărțuire și abuzuri asupra recruților din "armata" transnistreană au continuat să existe.

Condițiile din închisoari și centrele de detenție

Condițiile din majoritatea închisorilor și centrele de detenție, inclusiv cele din Transnistria, au rămas aspre și nu s-au îmbunătățit în mod semnificativ în cursul anului.

Condițiile fizice: În octombrie, numărul total de deținuți și deținuți preventiv a fost de 7.103, cu 4.710 de deținuți în închisori și 2.393 de persoane în centrele de detenție preventivă. 25 de minori au ispășit pedepse cu închisoarea. 291 de femei au fost deținute la penitenciarul de femei de la Rusca. Oficial, capacitatea maximă a fost de 5.291 de deținuți pentru închisori și de 2.134 pentru centrele de detenție preventivă. Pe parcursul anului, doi deținuți s-au sinucis.

Reprezentanți de la Centrul de Stat pentru Drepturile Omului au efectuat 61 de vizite la penitenciare și centrele de detenție preventivă în primul trimestru al anului, în cadrul mecanismului național de prevenire a torturii. În cadrul vizitelor, experții au raportat o îmbunătățire a condițiilor de la centrele de detenție preventivă, dar au menționat și deficiențe în închisori, similare cu cele citate în anii precedenți, inclusiv suprapopularea, lipsa de îngrijire medicală, iluminatul

necorespunzător, mese insuficiente, condițiile sanitare și de igienă precare și unele cazuri de minori deținuți împreună cu adulții. Aceiași experți au raportat cele mai proaste condiții la Penitenciarul nr. 13 din Chișinău și la Penitenciarul nr. 11 din Bălți. Condițiile de detenție din ambele subsoluri ale penitenciarelor nu au respectat standardele naționale sau internaționale de detenție. Celulele au fost supraaglomerate, neigienice, lipsite de aerisire, iar autoritățile nu au asigurat întotdeauna deținuților acces permanent la apă pentru igiena personală.

Avocatul parlamentar a făcut 43 de vizite la secțiile de poliție în primul trimestru al anului și a observat că, în timp ce condițiile de detenție din unele instituții de detenție preventivă s-au îmbunătățit, în alte cazuri nu s-au respectat nici măcar standardele minime. De exemplu, avocatul parlamentar a remarcat o lipsă de perne, saltele și lenjerie în centrele de detenție preventivă din Basarabeasca, Comrat și Drochia. O altă problemă a fost eșecul autorităților penitenciare de a efectua examinări medicale inițiale ale deținuților la intrare. Facilitățile, aflate mai ales în subsolurile secțiilor de poliție, în general, nu aveau acces la lumina naturală, aerisire adecvată și canalizare. Deținuții au avut un buget alimentar zilnic de aproximativ 20 de lei (1.25 dolari) și nu au avut îngrijire medicală adecvată. ONG-urile pentru drepturile omului au remarcat și faptul că deținuții preventivi nu au beneficiat nici de hrană în zilele cu ședință de judecată. Această problemă a fost deosebit de gravă pentru deținuții transportați de la mare distanță de locul de judecată, ceea ce, în unele cazuri, a însemnat că nu au primit mâncare o zi întreagă. Condițiile de transport pentru deținuții preventivi au fost de asemenea deficitare.

Îngrijirea sănătății a fost neadecvată în majoritatea penitenciarelor, deoarece secțiile medicale au avut personal insuficient. Reglementările guvernamentale impun autorităților să separe persoanele suspecte de tuberculoză de ceilalți deținuți. De multe ori, autoritățile au amplasat împreună persoane suferinde de alte boli cu persoane cu un diagnostic neconfirmat de tuberculoză, putând fi expuse la infecții.

Maltratarea de către poliție a deținuților rămâne o problemă majoră în Transnistria. Rapoartele internaționale au remarcat că tortura a fost aplicată pe scară largă în închisori și centrele de detenție preventivă din regiune. Nu există mecanisme de acces pentru victimele torturii la o cale de atac, la protecție sau la justiție. Potrivit foștilor deținuți din Transnistria și ONG-urilor pentru drepturile omului, centrele de detenție în Transnistria nu sunt conforme cu normele internaționale și nu îndeplinesc cerințele minime de detenție pe termen lung. Dintre cei 2.840 de deținuți din cele trei penitenciare din Transnistria, 143 au fost femei și 24 au fost minori. Surse neoficiale estimează un număr mult mai mare de deținuți. Celulele au fost supraaglomerate, iar cele mai multe celule nu aveau toaletă și aerisire

adecvată. Potrivit unui raport din februarie 2013 al unui expert principal al ONU pentru drepturile omului, starea de sănătate din instituțiile de detenție transnistrene a fost alarmantă și îngrijirea a fost substandard, în special în închisoarea de la Hlinaya. Condiția deținuților tuberculoși din penitenciare a rămas aspră. Deși autoritățile transnistrene au luat măsuri pentru a-i izola pe tuberculoși de alți deținuți, tuberculoșii nu au fost izolați unii de alții, crescând astfel riscul de răspândire a infecțiilor rezistente la antibiotice. O altă problemă majoră de sănătate în închisori a fost sindromul HIV/SIDA. Rata mortalității în penitenciare a fost ridicată, în special în rândul deținuților tuberculoși.

Administrare: În țară, principala alternativă la încarcerare a fost suspendarea condiționată a executării pedepsei, echivalentul probațiunii. Suspendarea executării pedepsei a fost disponibilă pentru minori și adulți, cu condiția ca infracțiunea să nu fie gravă, iar infractorul să nu aibă condamnări anterioare. Probațiunea a avut un termen fix între unu și cinci ani. În multe cazuri, funcționarii publici și ofițerii organelor de implementare a legii condamnați pentru diverse infracțiuni au primit pedepse cu suspendare. Alte pedepse alternative includ munca în folosul comunității și amenzi. Munca în folosul comunității nu poate fi aplicată minorilor condamnați cu vârsta sub 16 ani.

Autoritățile au permis, în general, prizonierilor și deținuților respectarea obiceiurilor religioase.

Prin lege, deținuții au dreptul la cel puțin o vizită de scurtă durată (de una până la patru ore) pe lună și de cel puțin patru vizite lungi (de la 12 ore până la trei zile) pe an. Deținuții în faza de început a pedepsei și condamnații pe viață nu au dreptul la vizite lungi. Deținuții și rudele lor au raportat un procedeu împovăraător pentru obținerea aprobărilor de vizită, care de multe ori a împiedicat efectuarea acestor vizite.

Procedurile de reclamații și anchete interne din sistemul penitenciar au fost precare, iar deținuții au continuat să aibă acces limitat la procedurile de contestare. Deși deținuții au avut, în general, dreptul de a depune plângeri la autoritățile judiciare, unii deținuți au raportat acte de cenzură și pedepse, aplicate de personalul închisorii sau de alți deținuți, înainte sau după depunerea plângerilor.

În general, informații sigure cu privire la administrația penitenciarelor din regiunea transnistreană nu au fost disponibile.

Monitorizarea independentă: Guvernul a permis monitorizarea independentă a condițiilor de detenție de către observatori locali și internaționali pentru drepturile omului, iar oficialii închisorii, în general, au permis observatorilor să îi interviueze direct pe deținuți.

Deși autoritățile transnistrene, în general, nu au permis vizite la locurile de detenție, ele au permis unui expert principal ONU pentru drepturile omului din Transnistria să viziteze penitenciarele și să vorbească cu deținuții în timpul unei vizite-anchetă în regiune, în anul 2012. Pe parcursul anului, Promo-Lex a efectuat o investigație independentă privind condițiile de detenție din regiune și a raportat că deținuții din închisorile transnistrene și rudele lor au fost obligați să plătească taxe neoficiale pentru diferite servicii. De exemplu, autoritățile au forțat deținuții să plătească 20 de dolari pentru a li se permite să primească un pachet de la rude, în timp ce o plimbare de 30 de minute costa 60 de dolari, iar asistența medicală costa peste 300 de dolari. Conform aceluiași raport, autoritățile aprobau eliberarea un deținut dintr-un penitenciar din Transnistria pentru o sumă cuprinsă între 100.000 și 200.000 dolari.

Îmbunătățiri: Cu sprijin financiar din partea Consiliului Europei și a Uniunii Europene, autoritățile au instalat echipamente de supraveghere video pentru a preveni tortura și maltratarea în toate cele 38 de centre de detenție preventivă din țară. Autoritățile au renovat un număr de camere de interogare în centrele de detenție preventivă pentru a se conforma standardelor internaționale. De asemenea, au fost renovate complet mai multe centre de detenție preventivă, dar multe încă nu se conformează normelor de bază pentru detenție.

Nu au existat rapoarte credibile de îmbunătățiri în regiunea transnistreană.

d. Arestul arbitrar sau detenția arbitrară

Legea interzice arestul arbitrar și detenția arbitrară, dar au fost cazuri în care autoritățile nu au respectat aceste interdicții.

Potrivit organizației Promo-Lex, poliția moldovenească a reținut în mod obișnuit persoane căutate de autoritățile nerecunoscute transnistrene și le-au transferat organelor judiciare din Transnistria, fără proces echitabil. Instanțele din Moldova au decis anterior că acordul din 1999 de stabilire a acestei cooperări este neconstituțional, dar practica a continuat neoficial.

În Transnistria, potrivit relatarilor, autoritățile s-ar fi angajat în arestarea arbitrară și detenția persoanelor cu impunitate. Au fost cazuri în care autoritățile transnistrene au deținut persoane în baza unor acuzații inventate, fără proces echitabil.

În luna mai, Curtea Supremă de Justiție a dispus ca Ministerul Afacerilor Interne să plătească despăgubiri membrilor de familie ai lui Vitalie Eriomenco, un deținut din Transnistria, pentru transferul ilegal al informațiilor lor personale către "Ministerul de Interne" al Transnistriei, în 2012. În decembrie 2013, autoritățile transnistrene l-au condamnat pe Eriomenco la 12 ani de închisoare pentru o presupusă infrațiune economică.

Rolul poliției și aparatului de securitate

Poliția națională este organul principal de aplicare a legii și este subordonată Ministerului Afacerilor Interne. O lege din 2012 a reconfigurat forțele de poliție sub forma Inspectoratului General al Poliției, care a fost împărțit în poliție judiciară și poliție de ordine publică. Ministerul a continuat reformele pentru combaterea abuzului și a corupției.

Divizia de combatere a torturii din cadrul Procuraturii Generale s-a ocupat de cazuri de presupusă tortură de către forțele de securitate. Fiecare procuratură locală din țară a avut unul sau doi procurori responsabili pentru cazurile de tortură, cu peste 70 de astfel de procurori antitortură în total.

Raportul avocatului parlamentar privind mecanismul național de antitortură a menționat că autoritățile cu competență de a investiga acuzațiile de abuzuri comise de poliție uneori nu au reușit să facă acest lucru în timp util.

Procedurile de arestare și tratamentul deținuților

Legea permite judecătorilor să emită mandate de arestare pe baza dovezilor de la procurori. Autoritățile trebuie să îi informeze cu promptitudine pe deținuți de motivele arestării și să descrie acuzațiile împotriva lor. Suspecții pot fi reținuți fără a fi puși sub acuzare timp de 72 ore.

Odată ce a fost acuzat, un deținut poate fi eliberat până la proces. Legea prevede eliberarea pe cauțiune, dar în general aceasta nu a fost utilizată din cauza lipsei de mecanisme practice de implementare.

Deținuții au dreptul la un avocat al apărării, dar uneori acest drept a fost limitat. În unele cazuri, autoritățile nu au acordat deținuților acces la un avocat în primele 24 de ore după reținere, iar deținuții au fost adesea informați cu privire la acuzațiile împotriva lor, fără prezența avocatului. Guvernul a cerut baroului local să ofere reprezentare inculpaților săraci, dar rambursările statului către avocați pentru taxele judiciare au fost efectuate cu întârziere. Inculpații săraci nu au beneficiat adesea de asistență juridică adecvată.

În 2013, avocatul parlamentar a fost informat de 10 cazuri în care autoritățile nu au urmat procedurile de detenție adecvate.

Detenția preventivă: Legea permite detenția preventivă până la 30 de zile. Instanțele de judecată pot extinde detenția preventivă la cererea procurorilor, prezentată la sfârșitul fiecărei perioade de 30 de zile, timp de până la 12 luni, în funcție de gravitatea acuzațiilor. Detenția preventivă de mai multe luni a fost o situație frecventă.

În Transnistria, deținerea preventivă nu poate depăși 18 luni în timpul anchetei penale și șase luni în timpul procesului, dar aceste limite nu au fost respectate. Autoritățile au reținut oficial 461 de persoane în unitățile de detenție preventivă din Transnistria. Sistemul de detenție transnistreană a inclus și unități temporare de detenție preventivă din subordinea "ministerului de interne" local. Nu se cunoaște numărul deținuților din aceste facilități. Practica de a aresta deținuți pentru mai mult de șase luni, fără ședință de judecată, a rămas obișnuită.

Amnistia: Legea permite amnistierea persoanelor condamnate la mai puțin de patru ani de închisoare, cu excepția celor condamnate pentru viol contra minorilor, abuz asupra minorilor, hărțuire de minori sau pentru exploatarea sexuală a minorilor, care nu sunt eligibile pentru amnistie. Președintele nu a acordat nicio amnistie în cursul anului.

Spre deosebire de anul 2013, liderul transnistrean Șevciuk nu a acordat nicio amnistie în cursul anului.

e. Negarea unui proces public echitabil

Deși legea prevede un sistem judiciar independent, cazurile în care oficialii guvernamentali nu respectă independența justiției rămân o problemă. În ciuda unor îmbunătățiri, presiunea oficială asupra judecătorilor și corupția din sistemul judiciar au continuat să fie probleme serioase. Au existat rapoarte credibile

conform cărora procurorii locali și judecătorii au solicitat mită în schimbul reducerii capetelor de acuzare sau a sentințelor. De multe ori, judecătorii nu reușesc să distribuie cauzele aleatoriu sau să folosească aparatul de înregistrare în sălile de judecată.

Un cod de etică judiciară există, iar judecătorii-inspectorii răspund de investigarea și semnalarea cazurilor de abateri judiciare sau de încălcări etice la Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). În prima jumătate a anului, consiliul disciplinar al CSM a inițiat 33 de acțiuni disciplinare împotriva a 31 de judecători și a emis 5 avertismente, trei mustrări și o recomandare de concediere. În ianuarie, consiliul a concediat cinci judecători pentru încălcări disciplinare grave ale integrității. În aprilie, CSM a ridicat imunitatea judiciară pentru patru judecători de la fosta secție economică a Curții de Apel din Chișinău pentru a permite Procuraturii Generale să înceapă urmărirea penală împotriva lor. Acești judecători au fost Aurel Colenco, fostul președinte al secției economice a Curții de Apel; Ana Nogai și Eugeniu Clim, doi judecători de la Curtea de Apel Chișinău și Valeriu Harmaniuc, judecător la Curtea de Apel Bălți. CSM i-a acuzat pe judecători de menținere ilegală a unei "decizii vădit ilegale a unei instanțe inferioare, prejudiciind astfel părțile din proces" și ignorând "lacunele legale uriașe." La 7 octombrie, printr-un vot de șase la patru, CSM a respins cererea Procurorului General de începere a procedurilor penale împotriva celor patru judecători. Un membru al CSM a susținut că cererea procurorului a fost ilegală, datorită faptului că termenul de prescripție în cazul judecătorilor expirase.

În noiembrie, CSM a decis să concedieze un judecător pentru luarea unei hotărâri, fără a ține seдинțe de judecată pentru cauza respectivă. Concedierea a urmat după câteva audieri în instanță, inclusiv la Curtea Supremă, unde s-a relevat faptul că judecătorul falsificase documentele de judecată. În decembrie, Curtea de Apel Bender a impus o pedeapsă de trei ani cu suspendare împotriva judecătorului Nicolae Nogai pentru emiterea unei decizii ilegale. Instanța i-a interzis de asemenea judecătorului să dețină funcții publice timp de cinci ani.

Potrivit raportului *Națiuni în tranzit* al organizației Freedom House din 2014, guvernul a făcut câțiva primi pași semnificativi în reforma anticorupție, dar în sistemul judiciar au continuat să apară probleme grave legate de nivelul ridicat de corupție și influență politică. Raportul a indicat faptul că sistemul de justiție a ilustrat cazuri de abuz de putere, corupție și interpretare inconsecventă a legii, iar hotărârile judecătorești au fost executate inconsecvent. Potrivit raportului Formulei Economic Mondial din 2014 privind competitivitatea globală, plățile ilegale și mita pentru hotărârile judecătorești favorabile au fost frecvente.

La 11 august, Parlamentul a modificat legea pentru a introduce sancționarea disciplinară a judecătorilor pentru acte de corupție, limitarea imunității judecătorești și a permis autorităților să confişte bunuri în cazurile care implică spălarea banilor și îmbogățirea pe căi ilegale.

Instanțele militare au jurisdicție asupra infracțiunilor comise de cadrele militare active, rezerviști și personalul militar pensionat. Instanțele militare pot judeca și civili pentru infracțiuni comise împotriva cadrelor militare.

Procedurile de judecată

Deși legea prevede prezumția de nevinovăție pentru inculpații din cauzele penale, nu s-a ținut întotdeauna cont de această prezumție. Uneori, remarcile judecătorilor au pus în pericol prezumția de nevinovăție. Ca parte a reformelor judiciare, guvernul a continuat lucrările de renovare a judecătoriilor și a inițiat reconstrucția mai multor tribunale, inclusiv Curtea de Apel Chișinău, pentru a se asigura un spațiu adecvat în instanță.

Cazurile sunt prezentate unui judecător sau unui complet de judecători. Inculpații au dreptul să aibă avocat, să participe la proceduri, să se confrunte cu martorii și să prezinte probe. Legea cere asociației baroului local să asigure un avocat inculpaților săraci. Practica de numire a avocaților temporari, fără a le permite să se pregătească în mod corespunzător, a fost frecventă și a încălcat dreptul la asistență juridică. Legea prevede dreptul de a face recurs împotriva condamnărilor la o instanță superioară.

În Transnistria, au existat rapoarte credibile în cursul anului conform cărora autoritățile au ignorat procedurile de judecată și au refuzat inculpaților un proces echitabil.

Prizonierii și deținuții politici

În aprilie, o judecătorie transnistreană din Grigoriopol l-a retrimis pe Andrei Rezanov la închisoare pentru a executa restul de pedeapsă pentru o presupusă infracțiune cu droguri. În ianuarie, el fusese eliberat după ce aceeași instanță i-a comutat pedeapsa. ONG-urile pentru drepturile omului au declarat că reîncarcerarea lui Rezanov a fost motivată politic datorită activismului său în numele altor deținuți. O plângere privind detenția lui inițială din 2010 era pe rolul CEDO.

Procedurile judiciare civile și căile de atac

Legea permite cetățenilor să ceară despăgubiri în fața instanțelor civile pentru încălcarea drepturilor omului. Conform constituției, guvernul este răspunzător atunci când autoritățile încalcă drepturile unei persoane prin mijloace administrative, când nu răspund în timp util la o cerere de ajutor sau comit erori în timpul urmării penale. Hotărârile judecătorești în astfel de cazuri au avut de multe ori o valoare redusă și nu au fost executate. După epuizarea tuturor căilor de atac, persoanele fizice pot face recurs la CEDO împotriva cazurilor care implică presupuse încălcări ale drepturilor omului din partea guvernului, în condițiile prevăzute de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

În timp ce guvernul a declarat o politică de toleranță zero față de tortură, victimele torturii nu au avut în mod frecvent acces la căi de atac eficiente, în special în cazurile care implică maltratarea în instituțiile penale.

O lege de mediere stabilește un mecanism alternativ de soluționare voluntară a cauzelor civile și penale și prevede reguli pentru mediatorii profesioniști, dar țara nu a avut un mecanism de implementare.

Deciziile Curții regionale pentru drepturile omului

În iunie, au existat 1.233 de cazuri pe rol la CEDO împotriva statului. Numărul de plângeri acceptate de CEDO în cursul anului a scăzut în comparație cu anii precedenți. Cele mai multe plângeri s-au referit la condițiile de detenție, tortură, tratamente inumane și degradante, neexecutarea hotărârilor judecătorești, drepturile de proprietate, precum și la dreptul la un proces echitabil. În 2013, instanța a emis 19 decizii împotriva statului. În general, guvernul s-a conformat cu promptitudine deciziilor CEDO.

Pe parcursul anului, CEDO a emis decizii într-un număr de cazuri împotriva statului și a Federației Ruse cu privire la tratamentul inuman și degradant din penitenciarele transnistrene. În aprilie, CEDO a emis o decizie în cazul cetățeanului rus Vadim Pogorlețki, care, la sfârșitul anului, se afla la închisoarea Hlinaya din Transnistria. Între 2000 și 2008, Pogorlețki a fost autorul câtorva publicații din Transnistria critice la adresa regimului. În 2010, autoritățile judiciare transnistrene l-au deținut în condiții inumane în subsolul unei închisori din Tiraspol, timp de aproape doi ani în așteptarea procesului. În 2012, o instanță locală l-a condamnat la șapte ani închisoare. Pogorlețki a depus o plângere la

CEDO pe motiv de detenție ilegală, condiții inumane și lipsă de îngrijire medicală în timpul detenției.

f. Imixtiuni arbitrare în viața privată, familie, domiciliu sau corespondență

Constituția interzice imixtiunile arbitrare în viața privată, familie, domiciliu sau corespondență, cu excepția cazurilor când este necesară asigurarea securității statului, a bunăstării economice, a ordinii publice sau a prevenirii de infracțiuni. În general, guvernul a aplicat legea.

În luna mai, au apărut pe internet videoclipuri anonime care îi denigrau pe Nikolai Buceațki, un jurnalist de opoziție din Transnistria și pe o altă persoană a opoziției transnistrene. Videoclipurile prezentau corespondența e-mail a acestuia cu ONG-urile cu sediile la Chișinău, care era folosită ca dovadă a activităților sale de subminare a "suveranității" transnistrene. În decembrie 2013, Nikolai Buceațki a relatat că a fost atacat contul lui de e-mail. Atât victima cât și ONG-urile pentru drepturile omului au acuzat autoritățile transnistrene de presiuni sistematice asupra lui Buceațki pe motive politice.

Secțiunea 2. Respectarea libertăților civile, incluzând:

A. Libertatea de exprimare și libertatea presei

Deși legea prevede libertatea de exprimare și a presei, aceste drepturi nu au fost întotdeauna respectate. Persoanele fizice ar putea critica guvernul în public și privat, fără represalii.

Din 2012, în câteva situații, instanțele de judecată au condamnat persoane publice și le-au amendat pentru exprimarea opiniilor considerate "discurs instigator la ură" sau "incitarea la discriminare." De exemplu, în luna iunie o instanță din Bălți l-a condamnat pe episcopul de Bălți și Fălești Marchel de "incitare la ură împotriva comunității LGBT" și l-a obligat să plătească 22.000 de lei (1.500 de dolari) ca daune morale către ONG-ul pentru drepturile omului GenderDoc-M și să prezinte scuze publice persoanelor LGBT pentru afirmațiile discriminatorii făcute în timpul unei emisiuni televizate din 2012.

În Transnistria, autoritățile au limitat libertatea de exprimare și a presei, iar situația s-a înrăutățit în cursul anului. Activiștii locali pentru drepturile omului au menționat că autoritățile au supus punctele de vedere alternative la cenzură și represalii. Cele mai multe ziare din restul țării nu au circulat pe larg în Transnistria,

deși erau disponibile la Tiraspol. Alexandr Nikiforov, un jurnalist transnistrean, care lucrase la agenția Novîi Region, s-a refugiat în Germania, după ce organul local KGB ar fi încercat să îl recruteze pentru a raporta serviciului de informații local toate evenimentele internaționale la care participase.

Într-o scrisoare deschisă adresată organizațiilor guvernamentale și internaționale în decembrie, ONG-urile pentru drepturile omului și-au exprimat îngrijorarea cu privire la presiunile exercitate asupra organizațiilor pentru drepturile omului din Transnistria și cu privire la amenințările verbale și fizice la care avocații și apărătorii drepturilor omului au fost supuși în regiune, cu un număr de activiști pentru drepturile omului și avocați cărora li s-ar fi interzis accesul în zonă.

Libertățile presei: Legea interzice editarea și publicarea materialelor care conțin "negarea și defăimarea statului și a poporului, cheamă la război sau agresiune, instigă la ura etnică, rasială sau religioasă sau incită la discriminare, separatism teritorial ori violență publică. "

În timp ce presa scrisă și-a exprimat diverse opinii politice și comentarii, guvernul și figurile politice au deținut sau au subvenționat un număr de ziare care au exprimat clar opinii politice bine definite. Guvernul deține Agenția de știri Moldpress, iar administrațiile locale și orașenești au subvenționat aproximativ 23 de ziare și, în general, au influențat modul lor de comunicare. Partidele politice și organizațiile profesionale au publicat de asemenea ziare.

Rolul mass-mediei on-line a crescut considerabil, oferind o varietate de perspective asupra evoluției politice, economice și sociale. Numărul de vizitatori on-line pentru portalurile de știri a depășit numărul de abonați la ziarurile importante cu acoperire națională.

În ciuda unor progrese, o lipsă de transparență în ceea ce privește proprietatea unor organe mass-media și o creștere a monopolizării mass-media și a pieței de publicitate au afectat în mod negativ libertatea presei. Datorită legislației neclare și a înregistrării companiilor în străinătate, dreptul de proprietate asupra multor organe de presă nu a fost transparent. Reprezentanți ai societății civile și ai presei au remarcat și faptul că societatea de distribuție publicitară Casa Media era un monopol.

În primul său raport de monitorizare a prezentării de către presă a campaniei electorale parlamentare din octombrie, Asociația Presei Independente, Asociația Presei Electronice și Centrul Independent de Jurnalism au remarcat părtinirea

manifestată la numeroase posturi de televiziune și de radio asociate cu partidele politice, care îi prezentau pozitiv pe finanțatorii lor, în timp ce alte partide politice erau criticate sau ignorate. Presa on-line s-a confruntat cu probleme similare în ceea ce privește prezentarea echilibrată a știrilor. A existat și o discrepanță în echilibrul dintre sexe, cu mai puține femei decât bărbați lucrând în presă.

În Transnistria ambele ziare importante din regiune, *Pridnestrovie* și *Dnestrovskaya Pravda*, au fost publicațiile oficiale ale administrației separatiste. Autoritățile au hărțuit alte ziare mici, independente, pentru publicarea de rapoarte critice la adresa regimului.

Cea mai mare entitate comercială din Transnistria, Grupul Sheriff, deține mai multe rețele de transmisie, inclusiv postul de televiziune TSV și postul de radio INTER-FM. Autoritățile transnistrene operează prin postul de televiziune Pervîi Pridnestrovskii. Presa locală a practicat auto-cenzura și a evitat subiectele care puneau la îndoială obiectivul transnistrean al "independenței" sau care criticau "politica externă" pro-rusă.

Violența și hărțuirea: În luna mai 2013, Curtea Supremă de Justiție a menținut o decizie a unei curți de apel care a permis Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) să retragă licența de emisie a postului NIT, de opoziție, revocată inițial în 2012, pe motiv că NIT nu a asigurat pluralismul de opinii și astfel a încălcat legea. În urma revocării, NIT și-a oprit transmisiile. În iunie 2013, NIT a făcut recurs la CEDO împotriva deciziei Curții Supreme. ONG-urile și organizațiile internaționale au criticat revocarea licenței de transmisie a NIT, menționând că sancțiunea a fost disproporționată și că a eliminat un punct de vedere important al opoziției.

Organele de presă importante, de multe ori asociate cu liderii facțiunilor politice sau cu oligarhi, au exercitat presiuni asupra organelor de presă mai mici, astfel încât câteva dintre ele la un pas de închidere și au determinat jurnaliștii proeminenți să părăsească organele de presă importante achiziționate de oligarhi. Acești oligarhi au supravegheat îndeaproape conținutul materialelor și au menținut controlul editorial asupra informațiilor furnizate de organele de presă pe care le dețineau.

Cenzura sau limitarea conținutului: În multe cazuri, jurnaliștii au practicat auto-cenzura pentru a evita conflictele cu sponsorii sau cu proprietarii organelor lor de presă. În Transnistria, jurnaliștii evită criticarea obiectivului de independență al autorităților separatiste sau de "politică externă" pentru a evita represalii oficiale.

În aprilie 2013, o hotărâre a CCA a intrat în vigoare impunând canalelor de televiziune și posturilor de radio să difuzeze un minim de 30 la sută conținut de emisiuni locale și 50 la sută conținut de emisiuni locale în limba română, în perioada de maximă audiență. Suporterii au susținut că decizia va stimula piața presei locale, dar multe organe de presă au avertizat că hotărârea a fost concepută pentru a scoate de pe piață micile posturi de radioteleviziune, deoarece acestea nu își puteau permite să producă volumul solicitat de emisiuni locale și și-ar fi pierdut banii din publicitate. Aceste organe de presă au contestat hotărârea în instanță, iar instanța a suspendat hotărârea pe perioada procesului. Cazul era pe rolul Curții Supreme de Justiție.

La începutul lui ianuarie mai mulți operatori de cablu au exclus din pachetele de emisiuni de cablu posturile Accent TV, RTR Moldova și Jurnal TV. Organizațiile internaționale și ONG-urile pentru media și-au exprimat îngrijorarea și au menționat că excluderile au limitat accesul cetățenilor la diferite puncte de vedere și au deteriorat mediul de presă. După o serie de negocieri dintre canalele de televiziune și operatorii de cablu, aceștia din urmă au reinstalat canalele în pachetele de cablu. ONG-urile i-au acuzat pe oligarhii asociați cu coaliția de guvernare de presiuni asupra operatorilor de cablu pentru a exclude canalele de televiziune datorită reportajelor critice.

La 4 iulie, CCA a suspendat retransmiterea canalului rusesc Rossia 24 în țară pentru o perioadă de șase luni, până la 3 decembrie. Decizia s-a bazat pe un raport de monitorizare al CCA, care a concluzionat că, prin comentariile și montajele sale, Rossia 24 a încălcat grosolan legea prin dezinformarea și manipularea opiniei publice cu privire la evenimentele din Ucraina.

Pe baza aceluiași raport, CCA a sancționat mai multe canale de televiziune locale, în special Prima, TV 7, RTR Moldova și Ren Moldova, pentru "transmiterea tendențioasă și părtinitoare a evenimentelor din Ucraina și manipularea opiniei publice." CCA a avertizat public canalele Prima și TV 7 și a amendat cu 5.400 de lei (400 de dolari) canalele RTR Moldova și Ren Moldova. CCA a afirmat că aceste canale de televiziune au încălcat Articolul 10 (libertatea de exprimare și de informare) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În Transnistria, autoritățile au controlat toate editurile și uneori au amenințat cu oprirea tipăririi ziarelor independente, inclusiv a unui ziar cu sediul în Tighina (Bender) și a altui ziar în orașul Rîbnița, din nord. Potrivit jurnaliștilor transnistreni, autoritățile au preluat controlul asupra mai multor organe de presă în

ianuarie, inclusiv asupra postului de televiziune TSV, a ziarului *Profsoiuznie Vesti* și a postului de radio *Novaia Volna*.

În ianuarie, autoritățile transnistrene au refuzat să prelungească acreditarea pentru anul în curs pentru Agenția Noua Regiune; acreditarea urma să fie acordată la sfârșitul anului. Autoritățile au înăsprit și regulile pentru acreditarea presei străine de pe teritoriu, inclusiv a presei din restul țării. Noile reguli au impus presei străine care intenționează să funcționeze permanent în Transnistria să își deschidă birouri locale înregistrate ca persoane juridice.

Legile cu privire la calomnie/siguranță națională: Unele ziare au practicat auto-cenzura și au evitat problemele controversate din cauza temerilor că funcționarii de stat și alte persoane publice ar putea folosi legile de defăimare pentru a se răzbuna împotriva reportajelor critice.

Libertatea pe internet

Guvernul nu a restricționat sau perturbat accesul la internet și nu a cenzurat conținutul online, și nu au existat rapoarte credibile că guvernul a monitorizat comunicările private online, fără aprobarea legală corespunzătoare. Conform statisticilor publicate de Agenția Republicii Moldova de Reglementare în Informatică și Comunicații Electronice, numărul de utilizatori de internet mobil a crescut cu 6,4 la sută, în prima jumătate a anului, în timp ce numărul altor utilizatori de internet a crescut cu 4 la sută. Potrivit Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor, aproximativ 49 la sută din populație a utilizat internetul în 2013.

În luna mai 2013, autoritățile transnistrene au închis mai multe forumuri populare pe internet, pe care liderul transnistrean Șevciuk le-a numit "coșuri de gunoi anonime."

La 5 august, Șevciuk a emis un decret privind combaterea extremismului, care a împuternicit KGB-ul din Transnistria să solicite Parchetului să blocheze textele de pe internet. Hotărârea ar fi fost luată în urma unei verificări efectuate de o comisie numită de KGB.

Libertatea academică și evenimentele culturale

Nu au existat restricții guvernamentale privind evenimentele academice sau culturale.

b. Libertatea de întrunire pașnică și de asociere

Libertatea întrunirilor

Legea prevede libertatea de întrunire și guvernul a respectat în general acest drept.

Au fost 14.810 de adunări publice la Chișinău în 2013. La 17 mai, mai mult de 100 de persoane au participat la un marș de egalitate în Chișinău, organizat de comunitatea LGBT din țară pentru a sărbători Ziua Internațională a luptei împotriva homofobiei și transfobiei. În ciuda prezenței agresive a contra-manifestanților, nu s-au înregistrat acte de violență.

Legislația transnistreană permite adunările publice, dar impune interdicții, inclusiv împotriva adunărilor spontane, împotriva adunărilor în anumite locuri publice, precum și a utilizării de aparatură de amplificare acustică. Autoritățile restricționează întrunirile publice la o gamă limitată de activități.

Libertatea de asociere

Constituția prevede libertatea de asociere și stipulează că cetățenii sunt liberi să formeze partide și alte organizații social-politice. Legea interzice organizațiile "implicate în combaterea pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței sau integrității teritoriale" a țării.

În Transnistria, autoritățile limitează sever libertatea de asociere. Autoritățile separatiste au acordat dreptul legal de asociere numai persoanelor recunoscute ca cetățeni ai Transnistriei. Toate activitățile neguvernamentale trebuie să fie coordonate cu autoritățile locale. Grupurile care nu se supun se confruntă cu hărțuiri, inclusiv cu descinderi ale oficialităților organelor de securitate. Organizațiile care favorizează reintegrarea cu restul Moldovei au fost strict interzise.

c. Libertatea de Religie

Vezi *Raportul Libertatea religioasă pe plan internațional* al Departamentului de Stat (International Religious Freedom), la www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Libertatea de mișcare, persoanele strămutate intern, protecția refugiaților și apatrizii

Legea prevede libertatea de mișcare în interiorul țării, călătoriile în străinătate, emigrarea și repatrierea, iar guvernul a respectat, în general, aceste drepturi. Guvernul a cooperat cu Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite (UNHCR) și cu alte organizații umanitare pentru asigurarea protecției și asistenței pentru persoanele strămutate intern, refugiați, refugiați reîntorși, azilanți, apatrizi și alte persoane de interes. Biroul de Migrație și Azil din cadrul Ministerului Afacerilor Interne se ocupă de problemele de refugiați și azil.

Autoritățile transnistrene au limitat uneori deplasarea rezidenților și a altor moldoveni în și din regiunea separatistă. Autoritățile transnistrene au oprit și percheziționat deseori vehiculele care circulau între regiune și zona controlată de guvernul central.

Vizitatorii pe termen scurt care veneau din zonele controlate de guvern puteau rămâne în Transnistria timp de până la 60 de zile. O ședere mai lungă necesita o scrisoare oficială de invitație și înregistrarea la un birou local de pașapoarte. Autoritățile transnistrene au permis, în general, diplomaților staționați la Chișinău să intre în regiune în vizite de rutină cu condiția notificării prealabile a vizitelor și a prezentării itinerariilor generale și a scopurilor vizitelor.

Emigrarea și repatrierea: Deși cetățenii în general pot pleca și reveni în țară în mod liber, au existat unele limitări de emigrare. Înainte ca persoanele să poată emigra, legea le cere să rezolve toate obligațiile financiare importante restante cu alte persoane fizice sau juridice. Guvernul nu a aplicat cu strictețe această cerință. Legea mai prevede că rudele apropiate, dependente financiar de un potențial emigrant, trebuie să fie de acord înainte ca potențialul emigrant să părăsească țara. Autoritățile nu au aplicat această lege.

Protecția refugiaților

Accesul la azil: Legea prevede acordarea azilului sau a statutului de refugiat, iar guvernul a stabilit un sistem de acordare a protecției pentru refugiați. Recunoașterea statutului de refugiat a fost un proces lent și împovărător. Refugiaților li se emit acte de identitate valabile pe cinci ani; beneficiarii de protecție umanitară primesc acte de identitate valabile pe un an; iar solicitanții de azil primesc buletine de identitate temporare.

UNHCR a oferit refugiaților suport logistic, locuințe și sprijin financiar. În luna august, existau 297 de refugiați și 109 de azilanți în țară, cei mai mulți din Siria

(164), Ucraina (44), Armenia, Rusia și Afganistan. Un centru de cazare temporară administrat de Biroul de Migrație și Azil a fost disponibil pentru solicitanții de azil. Pe parcursul anului, în ciuda intervenției UNHCR, guvernul a refuzat unui număr de trei cetățeni din Sri Lanka, care susțineau că le era teamă să se întoarcă în țara lor de origine, accesul la centrul național de procesare a cererilor de azil de la Aeroportul Internațional Chișinău și i-a întors în aceeași zi la Istanbul.

Apatrizii

Cetățenia poate fi dobândită prin naștere în țară, moștenire de la părinți, adopție, recuperare ori naturalizare sau pe baza unor anumite acorduri internaționale. Legea acordă cetățenie persoanelor care au domiciliat în regiunile istorice Basarabia, Bucovina de Nord, regiunea Herța și în teritoriul Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești înainte de iunie 1940, precum și descendenților acestora. Legea include proceduri de determinare a apatridiei. Apatrizii și refugiații pot obține cetățenia prin naturalizare.

Au fost înregistrate 2.012 persoane apatride în țară, majoritatea cu domiciliul în Transnistria. Cel mai mare număr de persoane apatride au fost etnici ucraineni, ruși, români și turci. Guvernul a emis documente de călătorie pentru apatrizi.

În timp ce legea permite unui apatrid care a domiciliat în mod legal în țară timp de opt ani să solicite cetățenia, UNHCR a recomandat guvernului să reducă obligația de rezidență la trei sau patru ani. Guvernul a emis permise de ședere pentru o perioadă de până la un an pentru apatrizii domiciliați temporar în țară, la un cost care variază de la aproximativ 500 la 1.400 de lei (între 30 și 80 de dolari), în funcție de urgența permisului. Victimele traficului de persoane au primit permisele de ședere gratuit.

Secțiunea 3. Respectarea drepturilor politice: dreptul cetățenilor de a schimba guvernul

Legea oferă cetățenilor posibilitatea de a schimba guvernul în mod pașnic, iar cetățenii și-au exercitat acest drept prin alegeri periodice bazate pe sufragiu universal.

Alegerile și participarea politică

Alegerile recente: Potrivit observatorilor internaționali, alegerile parlamentare din 30 noiembrie au fost, în general, bine administrate și au întrunit standardele OSCE, Consiliului Europei și alte standarde internaționale. Cu toate acestea, observatorii

locali și internaționali au exprimat îngrijorări de natură legală și procedurală cu privire la includerea și excluderea anumitor partide în alegeri.

Partidele politice și participarea politică: Pe baza unei constatări a Comisiei Electorale Centrale din Moldova (CEC), instanțele au decis să excludă "Partidul Patria" de pe lista electorală parlamentară din 30 noiembrie cu mai puțin de o săptămână înainte de alegeri. Observatorii au declarat că această acțiune a creat îngrijorări cu privire la respectarea statului de drept și a unui proces echitabil și democratic. Ministerul Justiției, de asemenea, nu a reușit să pună în aplicare o hotărâre judecătorească de suspendare a "Partidului Comunist Reformist", despre care Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) a susținut că a fost creat pentru a reduce numărul de voturi exprimate pentru PCRM. Întrucât Ministerul de Justiție nu a acționat, nici Comisia Electorală Centrală nu a examinat înregistrarea Partidului Comunist Reformist, care a rămas pe buletinul de vot.

Participarea femeilor și a minorităților: La 29 decembrie, în prima zi a sesiunii Parlamentului nou ales, 21 de femei s-au numărat printre cei 101 parlamentari. Membrii comunităților etnice rusești, ucrainene, bulgare, evreiești și găgăuze au avut reprezentare în parlament, alături de majoritatea moldovenilor de etnie română. Doar o femeie a fost aleasă în Adunarea Populară a Găgăuziei.

Secțiunea 4. Corupția și lipsa de transparență în guvern

În ciuda progreselor limitate, corupția a rămas cea mai gravă problemă a țării. Deși legea prevede sancțiuni penale pentru corupția oficialilor, guvernul nu a reușit să pună în aplicare aceste legi în mod eficient. În cadrul sistemului judiciar a existat corupție pe scară largă. Urmărirea penală pentru corupție a fost limitată la funcționarii publici de nivel inferior și la câțiva reprezentanți ai sistemului judiciar.

Corupția: Potrivit raportului din 2014 al organizației Freedom House, nu s-au înregistrat îmbunătățiri concrete ale nivelului corupției în cursul anului, iar autoritățile au fost lente în abordarea problemei. Un recent sondaj internațional Gallup a arătat că 70 la sută din respondenți și-au exprimat neîncrederea în sistemul de justiție din țară. Pe parcursul anului, pentru prima dată, autoritățile au deținut doi judecători sub acuzația de corupție. În aprilie, președintele judecătoriei din Glodeni, Ion Cazacu, a fost prins acceptând mită în valoare de 10.000 de lei (850 dolari) de la un inculpat într-un dosar de conducere sub influența alcoolului. În schimbul mitei, judecătorul urma să îl achite pe inculpat. Centrul Național de Anticorupție a mai descoperit 5.000 de euro (6.300 de dolari) și 10.500 de lei (740 de dolari) în biroul judecătorului, care nu a putut explica sursa banilor. Cauza a rămas în pronunțare. De asemenea, în aprilie, o instanță l-a condamnat pe

judecătorul Gheorghe Popa din Telenești pentru acte de corupție și l-a pedepsit cu șapte ani de închisoare. Judecătorul Popa a acceptat o mită de 200 de dolari, în octombrie 2013. Instanța i-a interzis să dețină funcții publice timp de 10 ani și i-a aplicat o amendă de 160.000 de lei (10.755 dolari).

Pe parcursul anului, autoritățile au deținut trei procurori pentru acte de corupție. În februarie, autoritățile au prins un procuror din Nisporeni care a acceptat o mită de 1.000 de euro (1.250 de dolari) pentru încheierea unei anchete penale. Consiliul Superior al Procurorilor l-a suspendat pe procuror, iar cauza a rămas în pronunțare. Justiția, vămile și fiscul au rămas domenii foarte corupte. Deși există o legislație anticorupție de amplitudine, implementarea a rămas slabă, iar punerea în aplicare a fost inconsistentă.

În 2013, Centrul Național Anticorupție (CNA), împreună cu procurorii anticorupție și cu Ministerul Afacerilor Interne, au inițiat 879 de dosare penale de corupție și infracțiuni conexe, inclusiv 231 de cazuri de corupție pasivă, 27 de corupție activă, 89 de trafic de influență, două de luare de mită și un caz de dare de mită. CNA-ul a investigat 283 cazuri de abuz de putere și trafic de influență și 246 de cazuri de exces de autoritate. Cele mai multe infracțiuni de corupție au fost înregistrate în sistemul judiciar (100 de cazuri), administrația publică la nivel local (85 de cazuri), educație (41 de cazuri) și finanțe (35). Din cele 232 de cazuri trimise în instanță, au fost examinate 160. Instanțele au pronunțat 101 condamnări împotriva unui număr de 116 inculpați; instanțele au dispus retrimiteră cauzei pentru completarea urmăririi penale în 43 de cazuri cu 46 de inculpați și au achitat 18 inculpați.

În octombrie 2013, o inspecție interministerială la un post vamal de la granița cu România s-a soldat cu deținerea și anchetarea a 42 de funcționari sub acuzația de corupție, inclusiv a 24 de vameși, 13 grăniceri și cinci angajați ai Inspectoratului Național de Patrulare. În februarie, cauza a fost trimisă în judecată. O publicație de investigație a pretins că s-a amânat deliberat cauza în scopul respingerii ei. Autoritățile au transferat cazul de la judecătoria din Hâncești, unde fusese repartizată inițial, la o judecătoria din Chișinău. Toți inculpații au rămas în stare de libertate în cursul anchetei.

Departamentul de Investigare a Fraudelor (DIF) din cadrul Ministerului Afacerilor Interne a fost responsabil pentru activitățile de anticorupție. Departamentul a anchetat infracțiuni economice grave cu impact social major, scheme criminale care au condus la acte de corupție și alte infracțiuni de corupție. În prima jumătate a anului, Departamentul de Investigare a Fraudelor a anchetat 401 infracțiuni

economice, cu un accent deosebit pe contrabandă și producția de bunuri contrafăcute.

În urma unei decizii guvernamentale din decembrie 2013, autoritățile au reorganizat Departamentul Anticorupție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și i-au dat responsabilități extinse de anticorupție. Din cele 71 de cazuri de corupție pasivă înregistrate în prima treime a anului, în 23 de cazuri au fost implicați angajați ai Inspectoratului de Poliție și în patru cazuri - polițiști de la Poliția Rutieră. Departamentul a mai înregistrat cinci cazuri de corupție activă, trei cazuri de trafic de influență, opt cazuri de abuz de putere și 12 de cazuri de acțiuni de exces de autoritate. Departamentul a trimis în judecată cinci cazuri de corupție activă, a încetat urmărirea penală în două cazuri, a emis sancțiuni disciplinare împotriva a cinci angajați și a concediat șase ofițeri de poliție.

Dezvăluirea informației privind activitatea financiară: O serie de legi impun dezvăluirea informațiilor privind activitatea financiară de către funcționarii publici, inclusiv funcționari de stat, judecători, procurori, funcționari publici și persoane cu funcții de conducere. Prin lege, toți funcționarii publici trebuie să își facă public declarațiile de venit în termen de 20 de zile de la numirea lor și până la 31 martie al fiecărui an calendaristic pe durata mandatului lor, dar guvernul a pus în aplicare această cerință în mod inconsecvent.

În 2012, Parlamentul a creat Comisia Națională de Integritate, un organism independent însărcinat cu controlul financiar al declarațiilor de venit și cu conflictele de interes ale funcționarilor publici. Comisia are un mandat de cinci ani și include trei membri numiți de către guvern, un membru propus de opoziție și un reprezentant al societății civile. În prima jumătate a anului, Comisia a inițiat 121 de anchete împotriva a cinci judecători, doi membri ai parlamentului, 10 procurori, 12 miniștri și miniștri adjuncți, doi conducători ai autorităților publice centrale, doi președinți și vicepreședinți de raion, 16 primari și viceprimari, 30 de funcționari publici din administrația centrală și locală, șase directori de instituții de stat și doi directori de instituții de învățământ. Comisia a constatat 27 de falsuri în declarațiile de venit și proprietate, 23 de cazuri de conflict de interes și opt cazuri de incompatibilitate. În 2013, Comisia a aplicat amenzi în valoare totală de 312.000 de lei (22.000 de dolari).

Accesul public la informație: Legea prevede accesul liber al publicului la informații oficiale, iar guvernul a făcut progrese în acest domeniu. Legea prevede o listă restrânsă de motive de confidențialitate, inclusiv atunci când informațiile constituie un secret de stat, secret comercial, informații personale identificabile,

date operative de anchetă penală sau rezultatele cercetării științifice și tehnice. Conform legii, autoritățile au la dispoziție 15 zile pentru a prezenta informațiile solicitate. Acest termen poate fi prelungit cu cinci zile, în cazul în care cererea se referă la un volum mare de date ori sunt necesare consultări suplimentare pentru eliberarea de informații. În funcție de informațiile solicitate, instituțiile pot percepe taxe de procesare pentru costurile de copiere, traducere și expediție. Solicitanții pot contesta prin mijloace legale refuzurile privind accesul la informații. Instanțele judecătorești stabilesc sancțiuni penale și administrative pentru nerespectarea legii.

Serviciile de internet pentru comunitatea de afaceri, cum ar fi facturarea electronică, comunicarea de informații, acordarea de licențe, precum și declarațiile vamale, au fost disponibile. Guvernul a făcut disponibile și trei milioane de documente digitale din arhiva Oficiului Registrului Civil.

Secțiunea 5. Atitudinea guvernului față de anchetele internaționale și neguvernamentale privind presupuse încălcări ale drepturilor omului

Diverse grupuri interne și internaționale de promovare a drepturilor omului au activat, în general, fără restricții guvernamentale, prin cercetarea și publicarea concluziilor lor cu privire la cazurile legate de drepturile omului. Oficialii guvernamentali au fost într-o oarecare măsură cooperanți și receptivi la opiniile acestora.

Autoritățile transnistrene au supus adesea ONG-urile pentru drepturile omului din regiune la hărțuire și le-au împiedicat activitatea.

Organismele guvernamentale pentru drepturile omului: La 3 aprilie, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la Avocatul Poporului, reformând Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova. Conform noii legi, instituția Avocatului Poporului este formată din doi avocați parlamentari. O comisie parlamentară alege avocații parlamentari prin concurs deschis. Un vot majoritar în parlament duce la numirea lor pe un termen de șapte ani, care nu se reînnoiește. Avocatul poporului examinează alegațiile cu privire la încălcările drepturilor omului, face recomandări Parlamentului și altor instituții de stat care se ocupă de probleme ale drepturilor omului, acționează ca mediator, prezintă inițiative legislative în parlament, transmite legislația la Curtea Constituțională pentru revizuire și trimite în instanță dosarele cu cazurile privind drepturile omului. Avocatul Copilului asigură protecția drepturilor minorilor, fără a necesita acordul părinților sau tutorilor și are autoritatea să inițieze proceduri judiciare în instanță. Mecanismul național de prevenire a torturii este afiliat cu această instituție, în conformitate cu Protocolul

opțional la Convenția împotriva torturii. Cei doi avocați parlamentari fac parte din consiliul de prevenire a torturii alcătuit din șapte membri și supraveghează operațiunile acestuia. Parlamentul a avut și un comitet permanent separat pentru drepturile omului și relațiile interetnice.

În 2013, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (CDOM) a primit 1.587 de plângeri de încălcare a drepturilor omului, cele mai multe dintre ele referitoare la accesul liber la justiție, siguranța și demnitatea personală, dreptul la asistență și protecție socială, accesul la informațiile de interes public, dreptul de proprietate privată și dreptul la muncă. Deținuții au depus cele mai multe plângeri (37 la sută). CDOM a emis 274 de decizii, inclusiv 74 de recomandări către autoritățile locale și centrale, precum și 18 recomandări pentru inițierea de măsuri disciplinare sau penale împotriva funcționarilor publici. Ca urmare, anchetatorii au inițiat cinci urmăriri penale, trei acțiuni disciplinare, patru recomandări au fost respinse, iar alte patru cazuri erau în curs de examinare.

Secțiunea 6. Discriminarea, abuzurile sociale și traficul de persoane

Legea interzice discriminarea pe bază de rasă, sex, dizabilitate, etnie sau statut social, dar guvernul nu a aplicat întotdeauna aceste interdicții în mod eficient.

Legea interzice discriminarea pe baza a 11 caracteristici, inclusiv sex, rasă, dizabilitate, precum și discriminarea în angajări pe bază de orientare sexuală. În septembrie, un consiliu înființat în octombrie 2013 pentru prevenirea discriminării și asigurarea egalității în aplicarea legii a examinat 101 plângeri și a trimis în instanță 15 cazuri, toate fiind contestate de către instituțiile de stat acuzate de discriminare. Pe baza recomandării consiliului, părțile s-au împăcat în 33 de cazuri. Consiliul nu are puterea să sancționeze, iar recomandările sale pot fi utilizate numai în instanță la latitudinea judecătorului. Multe cazuri au constatat în discriminări împotriva persoanelor cu handicap, iar alte cazuri au constatat în discriminări de vârstă și sex.

Femeile

Violul și violența în familie: Legea incriminează violul sau agresiunea sexuală forțată și stabilește sancțiuni pentru infracțiuni, variind de la trei ani închisoare până la închisoare pe viață. Legea incriminează și violul conjugal.

Violul a rămas o problemă și nu au existat activități specifice de prevenire a violului din partea statului. În primele șapte luni ale anului, procurorii au întocmit

197 de dosare penale de viol, adică o creștere de 9 la sută față de 2013. Dintre acestea, în 30 de cazuri s-a dispus neînceperea urmăririi penale, iar 114 au fost trimise în instanță. ONG-urile au susținut că multe violuri nu au fost declarate datorită stigmatului social și unui proces judiciar de lungă durată, de multe ori afectat de corupție. Poliția ar fi folosit tehnici precare de anchetă și adesea a operat necorespunzător în cazurile de viol, descurajând cooperarea victimei supraviețuitoare. A existat o creștere a numărului de cazuri de viol în grup pe parcursul anului. În unele cazuri, oficialii implicați în urmărirea penală le-au acuzat pe victime, o practică generalizată la toate nivelurile sistemului de justiție. Polițiștii, procurorii și judecătorii le-au acuzat adesea pe victime când s-a dispus încetarea urmăririi penale sau achitarea violatorului, în multe cazuri ca rezultat al dării de mită. Autoritățile locale s-au implicat în culpabilizarea publică a victimei, în mai multe împrejurări, în timpul anului. Într-un caz, primarul comunei Hansca din raionul Ialoveni a acuzat public victima unui viol în grup de "ținută provocatoare" și de "stare de ebrietate" și, ca atare, de a fi fost vinovată pentru viol.

Violul a rămas o infracțiune cu o rată scăzută de investigație eficientă din partea poliției, în măsura în care acuzațiile au fost bazate în principal pe mărturia victimei, iar organele de aplicare a legii, în general, au folosit metoda confruntării (interviu față-în-față) cu violatorul pentru a verifica declarația victimei. Victimele au fost frecvent traumatizate de experiența prin care trecuseră și puține dintre ele au reușit să-și mențină mărturia în astfel de condiții.

În primele șapte luni ale anului, poliția a înregistrat 1.176 de cazuri de violență în familie, aproape de două ori numărul din aceeași perioadă din 2013. Dintre acestea, 679 de cazuri au fost trimise în judecată și 36 au fost respinse. Creșterea numărului de cazuri de violență în familie înregistrate de poliție reflectă o îmbunătățire a răspunsului organelor de aplicare a legii la această problemă. Potrivit unui raport al organizației Promo-Lex, fiecare a șaptea femeie din mediul rural a cunoscut cel puțin un act de violență fizică în timpul vieții. Pe parcursul anului, poliția a înregistrat 22 de omucideri și cinci sinucideri care au avut loc în urma actelor de violență domestică. În timpul vizitei sale din aprilie, Flavia Pansieri, adjuncta Înaltului Comisar ONU pentru drepturile omului, a menționat că țara a făcut pași importanți în direcția combaterii violenței împotriva femeilor, inclusiv violența domestică, violul și traficul de sex.

Investigațiile în cazurile de violență domestică au rămas problematice atunci când polițiștii înșiși au fost agresorii. În astfel de cazuri, organele de aplicare a legii au avut tendința de a se situa de partea agresorului, iar victima a fost nevoită să

apeleze la CEDO. Procesul a fost de lungă durată, iar autoritățile nu au asigurat protecția victimelor față de agresorii lor în timpul procesului.

Legea definește violența în familie ca infracțiune, prevede pedepsirea făptașilor, definește mecanismele de obținere a ordinelor de restricție împotriva persoanelor abuzive și extinde protecția asupra persoanelor necăsătorite și asupra copiilor persoanelor necăsătorite. Pedepsa maximă pentru infracțiunile de violență în familie este de 15 ani de închisoare.

Legea permite ca agresorul să fie evacuat din locuința împărțită cu victima, indiferent cine este proprietarul. Legea prevede, de asemenea, evaluarea și consilierea psihiatrică, interzice agresorilor să se apropie de victime, fie la domiciliu sau la locul de muncă, și restrânge drepturile de vizitare a copilului în așteptarea unei anchete penale. Instanțele pot aplica astfel de măsuri de protecție pentru o perioadă de trei luni și le pot extinde la cererea victimei sau ca urmare a actelor de violență repetate.

Pe parcursul anului, instanța de judecată Drochia a condamnat agresorii în cazurile de violență în familie la reabilitare și consiliere obligatorie la centrul de reabilitare local. Instanța a trimis mai mult de 30 de agresori la programul de reabilitare.

Progresele în protejarea femeilor și a copiilor împotriva violenței în familie au fost lente. Ministerul Afacerilor Interne a întreprins o serie de reforme, inclusiv sporirea instructajelor de pregătire profesională pentru ofițerii de poliție care se ocupă de cazurile de violență în familie. Potrivit mai multor ONG-uri și Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), emiterea ordinelor de protecție și eficiența punerii în aplicare a acestora au depins de atitudinea autorităților. Au existat numeroase semnalări că ofițerii de poliție nu au fost exigenți în asigurarea unei protecții adecvate a victimelor sau în executarea corectă a măsurilor prevăzute de ordinele de protecție. ONG-urile au susținut că autoritățile s-au bazat excesiv pe organizațiile neguvernamentale să facă publicitate căilor de remediu disponibile și de asistență a victimelor în solicitarea protecției. Situația s-a îmbunătățit încet odată cu emiterea în timp util a unui număr sporit de ordine de protecție. ONG-urile și-au exprimat îngrijorarea că autoritățile nu au fost destul de proactive în combaterea atitudinilor de indiferență față de violența în familie în rândurile poliției, procurorilor și asistenților sociali.

Percepția publică despre violența în familie ca problemă privată a persistat. În general, autoritățile s-au bazat pe societatea civilă pentru a sensibiliza opinia publică. Pe parcursul anului, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a

organizat o campanie numită “16 Zile împotriva Violenței”, pentru a sensibiliza opinia publică.

ONG-urile au raportat cazuri în care autoritățile au emis ordine de protecție conflictuale, care asigură atât agresorul cât și victima cu protecție împotriva celuilalt și care au generat confuzie în instanță.

Potrivit rapoartelor ONG-urilor, autoritățile au emis doar 1-2 la sută din toate ordinele de protecție în decurs de 24 de ore, în conformitate cu prevederile legale. În cele mai multe cazuri, agresorii și-au continuat neabătuti actele lor de maltratare. Au fost semnalate cazuri în care ordinele de protecție a fost emise la o lună după raportarea actelor de maltratare comise.

Potrivit unui raport al organizației Promo-Lex, asistenții sociali și poliția nu au înțeles pe deplin legile asupra violenței domestice, iar 44 la sută din asistenții sociali și 20 la sută din ofițerii de poliție nu au știut cum să răspundă la violența în familie. Deși numărul de ordine de protecție emise de instanțe a crescut, poliția nu a implementat întotdeauna astfel de ordine în mod eficient. Observatorii au declarat că abordarea poliției față de violența domestică s-a îmbunătățit puțin, dar judecătorii și procurorii de multe ori nu a luat în serios crimele. Încălcărilor ordinelor de protecție au continuat să fie clasificate ca infracțiuni administrative, ceea ce însemna că nici un fel de proceduri penale nu ar putea fi deschise împotriva făptașilor, cu excepția cazului în care aceștia au încălcat ordinul de mai multe ori.

Legea prevede cooperarea între organizațiile guvernamentale și ale societății civile, stabilește protecția victimelor ca principiu al drepturilor omului și permite părților terțe să depună plângeri în numele victimelor.

După eliberarea lor din detenție, agresorii de obicei s-au întors la casele lor și au continuat să comită abuzuri. Amenziile au avut adesea ca efect reducerea semnificativă a veniturilor generale ale familiilor, ceea ce a afectat în continuare soțiile și copiii agresorilor. Victimele violenței în familie au fost, frecvent, reticente să se plângă, din cauza dependenței economice de agresorii lor, în special în cazul în care familia a avut copii.

Guvernul a susținut eforturile educative, de obicei întreprinse cu asistență din străinătate, pentru a crește gradul de conștientizare publică a violenței domestice și pentru a instrui funcționarii publici și de aplicare a legii cu privire la modul de a rezolva problema. Organizațiile private au oferit servicii pentru soțiile supuse

abuzurilor, inclusiv o linie fierbinte pentru femeile maltratate. Pentru unele persoane, accesul la o astfel de asistență a fost dificil.

Organizația neguvernamentală La Strada a întreținut o linie telefonică pentru a raporta violența domestică, a oferit victimelor ajutor psihologic și juridic și a oferit victimelor opțiuni de asistență ulterioară. În primele opt luni ale anului, linia fierbinte a primit 1.861 de apeluri referitoare la violența în familie.

În Transnistria, legea nu interzice în mod expres violența împotriva femeilor și gradul de violență în familie a fost greu de estimat. Potrivit unui sondaj din 2013, în Transnistria, aproximativ 22 la sută din femei au declarat ca au fost supuse violenței fizice, 36 la sută au raportat că au fost supuse violenței fizice din partea partenerilor lor cel puțin o dată, în timp ce 60 la sută au raportat cazuri de violență psihologică. Cele mai multe victime ale violenței în familie nu au depus plângeri la poliție.

Mutilarea genitală a femeilor / tăiere (FGM / C): Legea nu interzice FGM / C. Nu au fost raportate cazuri de FGM / C pe parcursul anului.

Hărțuirea sexuală: Hărțuirea sexuală a rămas o problemă răspândită. Legea prevede pedepse penale pentru hărțuirea sexuală, de la o amendă la un maxim de doi ani de închisoare. Legea interzice avansurile sexuale care afectează demnitatea persoanei sau creează un mediu neplăcut, ostil, degradant, umilitor într-un loc de muncă sau într-o instituție de învățământ. Potrivit ONG-urilor, organele de aplicare a legii au îmbunătățit în mod constant soluționarea cazurilor de hărțuire sexuală, precum cazurile de hărțuire a studenților de către profesori universitari și mai multe cazuri de hărțuire la locul de muncă.

Drepturile de reproducere: Cuplurile și persoanele fizice au putut decide liber și responsabil numărul, intervalul și momentul de aducere pe lume a copiilor lor și au avut informațiile și mijloacele de a face acest lucru, precum și dreptul de a avea acces la cel mai înalt standard de îngrijire medicală în timpul sarcinii fără discriminare, constrângere sau violență. Guvernul a adoptat legi și politici pentru a se asigura îngrijirea obstetrică și postpartum în mod gratuit pentru toți cetățenii. Asigurarea medicală guvernamentală obligatorie a acoperit toate cheltuielile legate de sarcină, naștere și îngrijirea postpartum. În timpul sarcinii, guvernul a furnizat medicamentele esențiale gratuit. Cele mai multe instituții medicale, atât de stat cât și cele private, au avut broșuri și pliante despre planificarea familială și contracepție.

Deși nu au existat rapoarte despre femei romă căroră să li se fi fost refuzate îngrijiri medicale obstetrice, la naștere sau postpartum, multe femei romă nu au profitat de îngrijirea medicală oferită gratuit de guvern în timpul sarcinii.

Femeile internate în instituții psihiatrice și centrele de îngrijire sociale nu au avut acces la contraceptive.

Discriminarea: Legea prevede ca femeile să se bucure de același statut juridic ca bărbații în conformitate cu dreptul familiei, dreptul muncii, dreptul proprietății, și dreptul de moștenire, și în sistemul judiciar. Legea impune salariu egal pentru muncă egală, ceea ce a fost în mare parte respectat în cursul anului. Biroul Național de Statistică a raportat proporții aproape egale de bărbați și femei în câmpul muncii la mijlocul anului, 50,5 la sută și 49,5 la sută, respectiv.

Copiii

Înregistrarea nașterilor: Cetățenia poate fi dobândită prin naștere în țară, prin moștenire de la părinți, adopție, recuperare sau naturalizare sau pe baza unor acorduri internaționale. Înregistrarea nașterii este gratuită pentru toți cetățenii. Birourile de înregistrare civilă din maternități au emis certificate de naștere înainte ca mama și nou-născutul să fie externați. Birouri de înregistrare au eliberat certificate de naștere pentru toate nașterile, inclusiv nașterile acasă. Pentru a primi un certificat de naștere, înștiințarea privind nașterea trebuie să fie făcută în termen de maximum trei luni. În cazuri excepționale, birourile de înregistrare civilă pot elibera certificate de naștere într-un an de la naștere. Omisiunea de a solicita certificatul de naștere se sancționează administrativ. Lipsa certificatelor de naștere pentru un număr de copii, în special în zonele rurale și în familiile de romi, a rămas o problemă. Potrivit Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, părinții au fost responsabili pentru înregistrarea nașterilor copiilor lor. Datorită deficiențelor la înregistrare, s-a estimat că mai mult de 1.000 de copii nu aveau documente de identificare. Oficiul Registrului Civil a identificat în fiecare an, potrivit relatărilor, mai mult de 500 de copii fără documente.

Educație: Învățământul primar a fost gratuit și obligatoriu până în clasa a nouă. Ministerul Educației a întreprins o reformă majoră și a restructurat sau închis multe școli din mediul rural, care s-a înregistrat o scădere a populației. Potrivit Biroului Național de Statistică, numărul de copii înscriși în școli a scăzut cu mai mult de 30 la sută în ultimul deceniu. Primarul Chișinăului a oferit 700 lei (50 dolari) pentru fiecare elev din cei 8.000 elevi vulnerabili din Chișinău, alocând un total de 5,6 milioane de lei (400.000 dolari). Guvernul a alocat nouă milioane de lei (633.600

dolari) pentru copiii din familiile defavorizate, înainte de începerea noului an școlar.

Un studiu UNICEF a arătat că doar 50 la sută din copiii romi au frecventat cursurile școlare și numai unul din cinci a fost înscris la gradiniță.

Legea impune vaccinarea copiilor înainte de înscrierea preșcolară și prevede 12 vaccinuri obligatorii. Mai mult de 1.000 de copii nu au putut participa la gradiniță pentru că părinții lor au refuzat să-i vaccineze. Potrivit avocatului parlamentar pentru drepturile copiilor, unor avocați, și mai multor membri ai parlamentului, legea cu privire la limitele de imunizare obligatorie limitează accesul copiilor la educația preșcolară. În 2013, avocatul parlamentar a contestat această lege la Curtea Constituțională, care a decis că legea este constituțională.

Abuzurile asupra copiilor: Deși legea interzice neglijarea copilului și anumite forme specifice de abuz, cum ar fi cerșitul forțat, abuzurile asupra copiilor au rămas o problemă. În primele șapte luni ale anului, organele de aplicare a legii au inițiat 1.245 de procese care implică infracțiuni contra familiei și copiilor, dintre care 705 au fost trimise în judecată și 37 respinse. Cazurile deschise în primele șapte luni ale anului a inclus 12 de cazuri de trafic de copii și șase cazuri de scoatere ilegală din țară. O unitate specială pentru minori și drepturile omului a fost răspunzătoare de asigurarea unei atenții speciale și expertiză pentru copii victime sau pentru infractorii minori. Potrivit UNICEF, unitatea s-a confruntat cu dificultăți de organizare și activitatea sa de multe ori s-a suprapus cu cea a altor secțiuni, creându-se astfel conflicte de competență.

Potrivit organizației neguvernamentale La Strada, organele de aplicare a legii au solicitat asistență în toate cazurile în care un minor a fost victimă. La Strada a oferit asistență în 530 cazuri.

Un studiu recent efectuat de către Ministerul Educației a arătat că trei sferturi din copiii de vârste cuprinse între doi și paisprezece ani au fost supuși unei forme de violență. Potrivit unui raport al Ministerului Educației din luna februarie, au existat 6.332 de cazuri de abuz asupra copiilor din septembrie 2013 până în luna mai. Ministerul a înregistrat 3.026 cazuri de abuz fizic, 1.940 de cazuri de abuz psihologic, 43 de cazuri de abuz sexual, 1.164 de cazuri de neglijare și 159 de cazuri de exploatare prin muncă. Cele mai multe cazuri de abuz au implicat băieți (4.154). Autoritățile au trimis 384 de cazuri la agențiile de protecție a copilului. Ministerul Educației a instruit mai mult de 1.600 de cadre didactice cu privire la metodele de prevenire a violenței.

Un studiu al UNICEF, publicat în septembrie, a arătat că 76 la sută din copiii sub vârsta de 14 ani au fost supuși violenței cel puțin o dată în timpul vieții lor. În 45 la sută din cazuri, copiii au fost supuși violenței fizice, în timp ce 69 la sută au raportat violență psihologică.

Potrivit Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, serviciile inadecvate pentru victime, lipsa de metode sigure pentru a urmări cazurile și mecanismele legale insuficiente în vederea prevenirii abuzului sau pentru a oferi o protecție specială victimelor au împiedicat eforturile de a-i proteja pe copii. Potrivit ministerului, mai mult de 25 la sută din minori au declarat că au fost bătuți de părinți și 15 la sută au declarat că nu aveau hrană și îngrijire. Aproximativ 10 la sută din părinți au recunoscut că au abuzat de copii emoțional sau fizic.

Căsătoria timpurie și forțată: Vârsta minimă legală pentru căsătorie este de 16 ani pentru femei și 18 pentru bărbați. Nu au existat statistici oficiale privind căsătoriile între copii, dar acestea sunt neobișnuite.

Mutilarea genitală a femeilor / tăiere (FGM / C): Legea nu interzice FGM / C. Nu au fost raportate cazuri de FGM / C pe parcursul anului.

Exploatarea sexuală a copiilor: Procuratura Generală este responsabilă pentru investigarea și urmărirea penală a cazurilor de abuz sexual asupra copiilor. Întreținerea de relații sexuale cu minorii în scop comercial se pedepsește ca viol. Vârsta minimă pentru relații sexuale consensuale este de 16 ani. Legea interzice producerea, distribuirea, difuzarea, importul, exportul, vânzarea, schimbul, utilizarea sau deținerea de pornografie juvenilă, iar cei care încalcă legea sunt pasibili de unu până la trei ani de închisoare.

Cazuri de prostituție a copiilor și de turism sexual cu copii au fost raportate în cursul anului.

În 2013, poliția a arestat mai mulți membri ai unui grup criminal implicat în producerea și distribuirea de pornografie juvenilă. Autoritățile au eliberat mai mulți membri ai grupului criminal (directorul unui centru comercial, un student, doi oameni de afaceri și un preot), dar aceștia au rămas sub investigare. În cursul anului, procurorul șef în domeniul criminalității informatice, Veaceslav Soltan, a respins inițial toate acuzațiile penale împotriva suspectilor de pornografie juvenilă implicați în două cazuri, un student și un preot, susținând în mass-media că "pornografia juvenilă nu este o infracțiune gravă." După un protest public,

autoritățile au redeschis cauzele și au formulat acuzații penale împotriva făptașilor. Centrul de combatere a criminalității informatice înființat la începutul anului 2013, a fost proactiv în descoperirea și investigarea infracțiunilor informatice care au implicat exploatarea sexuală a copiilor.

Copii instituționalizați: dezinstituționalizarea copiilor a continuat pe parcursul anului. Mai mult de 20 de școli-internat au fost închise începând din 2007, ceea ce s-a soldat cu o scădere de 40 la sută a numărului de copii instituționalizați. Mai mult de 4.000 de copii trăiau în instituții rezidențiale, inclusiv 300 de copii orfani. Alocația lunară pentru fiecare copil în școlile-internat a fost de 450 lei (31 dolari). Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a crescut indemnizația de 200 de lei (13 dolari), pe parcursul anului. Numărul de servicii alternative bazate pe familie și comunitate a crescut de asemenea. Au fost 87 de case de tip familial pentru 359 de copii rămași fără îngrijire părintească și 261 de asistenți profesionali familiali pentru 392 copii. Pe parcursul anului, guvernul a alocat 13,6 milioane de lei (875.000 dolari) pentru copiii din casele de tip familial și 24,1 milioane de lei (1,55 milioane dolari) pentru beneficiarii de asistență parentală în familie. ONG-urile estimează că 25 la sută din copiii din orfelinate au avut unul sau doi părinți care trăiesc, dar au fost abandonați când părinții lor au plecat din țară în căutare de locuri de muncă. Copiii din instituțiile rezidențiale au fost supuși unui risc mai mare de șomaj, de exploatare sexuală, de trafic și sinucidere în comparație cu copiii crescuți în familii. UNICEF a estimat că 50 la sută din copiii instituționalizați au dizabilități.

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a menținut două internate pentru 675 de copii cu dizabilități și trei aziluri care oferă adăpost temporar (până la un an), consiliere, precum și alte tipuri de asistență pentru aproximativ 110 de copii din familii social vulnerabile. Ministerul Educației a supravegheat 50 de școli-internat cu 4.843 elevi. Ministerul a raportat că 35 la sută dintre acești copii au fost orfani sau abandonați, în timp ce restul de 65 la sută provin din familii social vulnerabile ai căror părinți nu le-au putut asigura condițiile de trai de bază.

Poliția și ONG-urile au raportat că turiștii în scopuri sexuale continuat să vizeze orfelinatele, cu prădători sexuali care se prezintă ca binefăcători de școli și plătind administrația orfelinatelor pentru a obține acces nesupravegheat la copii, chiar și pentru a-i lua pentru sejururi peste noapte în apartamente închiriate.

Pe parcursul anului, Ministerul Educației a continuat să pună în aplicare un plan național de acțiune pentru reforma sistemului de îngrijire rezidențială a copiilor. S-au înregistrat puține progrese în dezinstituționalizarea copiilor cu dizabilități și a

copiilor sub vârsta de trei ani. Țara are un program național de dezvoltare a educației inclusive pentru 2011-20, care prevede închiderea sau restructurarea a 23 de instituții rezidențiale (inclusiv școli-internat), până în 2015.

Răpirile internaționale de copii: Țara este parte la Convenția de la Haga din 1980 asupra aspectelor civile ale răpirilor internaționale de copii. Pentru informații specifice fiecărei țări a se vedea <http://travel.state.gov/content/childabduction/english/country/moldova.html>.

Antisemitismul

Comunitatea evreiască numără între 15.000 și 25.000 de persoane, inclusiv 2.000 de evrei care trăiesc în Transnistria. Nu au fost raportate cazuri de acte antisemite pe parcursul anului.

În 2013, Uniunea Scriitorilor moldoveni l-a nominalizat pe scriitorul Paul Goma, din ale cărui scrieri o parte pare a justifica și nega Holocaustul, pentru Premiul Nobel pentru Literatură. În luna august, Uniunea Scriitorilor, Institutul de Filologie al Academiei de Științe și un teatru local au înaintat candidatura lui Goma pentru Premiul National, care este decernat celor mai remarcabile personalități din țară; el nu a primit premiul. În mai multe rânduri, liderii comunității evreiești au criticat eforturile guvernului împotriva antisemitismului.

În noiembrie 2013, autoritățile municipale de la Chișinău au anulat o decizie anterioară și au permis comunității evreiești să expună public o menoră cu prilejul sărbătorii de Hanukkah. Comunitatea nu a fost în măsură să facă acest lucru din 2009, când un grup extremist a înlăturat o menoră instalată în centrul orașului și a făcut declarații antisemite.

Traficul de persoane

A se vedea *Trafficking in Persons Report* (Raportul Departamentului de Stat asupra traficului de persoane) la www.state.gov/j/tip/.

Persoanele cu handicap

Legea interzice discriminarea împotriva persoanelor cu dizabilități fizice, senzoriale, intelectuale și mentale în ocuparea forței de muncă, educație, accesul la facilitățile publice, îngrijirea sănătății sau furnizarea altor servicii publice, dar legea a fost rareori aplicată.

Legea oferă protecție pentru persoanele cu handicap împotriva discriminării la locul de muncă, educație, sănătate și viața publică. Legea interzice companiilor de construcții proiectarea sau construirea clădirilor fără acces special pentru persoanele cu handicap și cere companiilor de transport să doteze vehiculele lor cu dispozitivele necesare pentru a satisface nevoile acestor persoane. Legea prevede, de asemenea, că autoritățile din transporturile rutiere, feroviare și aeriene au obligația de a asigura accesul persoanelor cu handicap și de a adapta spațiile publice și mijloacele de transport pentru a asigura accesul persoanelor care se deplasează în scaune cu roțile. Administrația aeroportului trebuie să furnizeze personal de însoțire pentru persoanele cu handicap. Autoritățile au pus în aplicare prevederile legii doar într-o măsură limitată în timpul anului.

În țară au existat aproximativ 183.700 de persoane cu handicap, printre care se numără peste 25.000 de persoane cu dizabilități grave și 14.753 copii, dintre care mulți se confruntă adesea cu discriminarea, excluderea socială, sărăcia, șomajul și lipsa de acces la serviciile publice (a se vedea secțiunea 7.d.). Statul a plătit o indemnizație lunară de 500 la 1.000 de lei (32 de dolari până la 64 de dolari), pentru persoanele cu handicap. Pensia medie de invaliditate a fost mai mică decât pensia medie de vechime de 826 de lei pe lună (53 dolari). În luna iulie, guvernul a majorat indemnizația lunară de invaliditate cu 100 până la 180 lei (6,40 dolari la 11,60 dolari), în funcție de handicap. Începând din octombrie, statul a plătit pensii lunare de 876 lei (56,30 dolari) unui număr de 133.774 de persoane cu handicap. În plus, 6.519 de persoane cu handicap au primit o alocație lunară de 149 de lei (9,60 dolari), 27.181 de persoane cu handicap pe viață au primit o indemnizație lunară de 410 de lei (26,40 dolari) și 13.662 de copii cu dizabilități au primit 415 lei (26,70 dolari) pe lună.

Potrivit Ministerului Educației, mai mult de 50 la sută din copiii din instituțiile rezidențiale au fost copii cu dizabilități. Ministerul Sănătății a raportat că 27 la sută dintre aceștia sunt copii cu boli congenitale, 26 la sută au dizabilități mentale, iar 20 la sută suferă de tulburări neurologice.

Copiii cu dizabilități au dreptul la școlarizare la domiciliu furnizată de guvern, dar acest serviciu a fost limitat în zonele rurale. În multe cazuri, copiii cu dizabilități au refuzat școlarizarea, pentru a evita discriminarea. Școlile au fost de multe ori prost echipate pentru a răspunde nevoilor acestor copii. Un studiu recent al UNICEF a apreciat că 5.800 de copii cu dizabilități nu au frecventat școala în anul 2013. Unii copii cu handicap au frecventat școlile obișnuite, în timp ce alții au fost

plasați în școlile-internat, inclusiv școli-internat "speciale" sau au fost școlarizați acasă.

În Transnistria, copiii cu dizabilități rar au frecventat școala și nu au avut acces la resurse specializate.

Reglementările oficiale au prevăzut obligativitatea asigurării accesului în clădiri pentru persoanele cu handicap. În timp ce multe clădiri nou construite sau reconstruite au fost accesibile, clădirile mai vechi de multe ori nu au fost. Peste 70 la sută din instituțiile publice nu aveau rampe de acces pentru persoanele cu handicap. Potrivit asociației Motivație pentru persoanele cu handicap, doar 1 la sută din clădirile existente în Chișinău au fost accesibile. Chiar și atunci când există rampe, adesea acestea nu asigurau accesul scaunelor cu roțile standard sau erau prea abrupte sau alunecoase. Cele mai multe rampe de la punctele de trecere a străzii nu oferă acces adecvat pentru utilizatorii de scaune cu roțile. Persoanele cu mobilitate redusă s-au plâns de lipsa de acces la transportul public și instituțiile publice și lipsa de locuri de parcare desemnate. Direcția de Asistență Socială din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Agenția Națională Forței de Muncă sunt responsabile pentru protejarea drepturilor persoanelor cu handicap.

Gama de servicii sociale disponibile pentru persoanele cu handicap cuprinde servicii specializate, cum ar fi asistența socială, sprijin și consiliere pentru a promova incluziunea socială. Există 102 de centre de servicii comunitare pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv trei case comunitare pentru 14 copii cu dizabilități mintale și două case specializate pentru opt persoane cu dizabilități. Au existat, de asemenea, nouă grupuri de sprijin mobile care oferă asistență socială, asistență medicală și psihologică unui număr de 614 de beneficiari, precum și servicii de sprijin familial pentru 155 de persoane. Guvernul a bugetat 9,5 milioane de lei (611.000 dolari) pentru servicii către persoanele cu handicap în cursul anului. În luna octombrie, guvernul a adoptat o decizie de a plăti o indemnizație zilnică de 10 lei (0,64 dolari), o indemnizație pentru ziua de naștere de 100 de lei (6,40 dolari) și indemnizații de vacanță de 70 lei (4.50 dolari) pentru copiii în situații de risc, plasați în case comunitare.

Au existat 9.500 de persoane, la nivel național, cu dizabilități de vedere, dintre care 3.500 sunt complet orbi. Buletine de vot nu au fost disponibile în sistemul Braille, dar Comisia Electorală Centrală a demarat un proiect pilot pentru a oferi buletine de vot în alfabetul Braille pentru următoarele alegeri parlamentare.

Potrivit Inspectoratului de Stat al Muncii, 123 întreprinderi au alocat 446 locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități. 632 de persoane cu dizabilități au fost angajate în 201 companii.

Pacienții cu dizabilități psihosociale și intelectuale din instituțiile rezidențiale și spitalele de psihiatrie au fost cele mai vulnerabile la abuzuri. Potrivit avocatului parlamentar pentru psihiatrie, au existat încălcări grave în multe instituții psihiatrice și conexe, inclusiv abuzuri fizice, sexuale și psihologice, malnutriție, medicație forțată, avorturi forțate și lipsă de protecție juridică pentru persoanele cu dizabilități mintale. Multe dintre aceste persoane au fost izolate în instituții psihiatrice. Un raport publicat în iunie de către raportor special al ONU privind sărăcia extremă și drepturile omului a menționat că abuzurile grave, cum ar fi neglijarea, abuzul mental și fizic și violența sexuală, continuă să fie comise împotriva persoanelor cu dizabilități psihosociale și intelectuale. Raportorul a exprimat îngrijorarea cu privire la condițiile insalubre și neigienice. Avorturi forțate în instituțiile de psihiatrie și de îngrijire socială au fost folosite pentru a preveni nașteri.

Cu sprijinul ONU, Guvernul a înființat un Centru Național de Management în Sănătate în cadrul Ministerului Sănătății care să se ocupe de plângerile depuse de pacienții cu deficiențe psiho-neurologice sau dizabilități intelectuale. În același timp, 13 avocați au oferit servicii juridice pro-bono pacienților din instituțiile psihiatrice. În primele nouă luni ale anului, avocatul parlamentar pentru psihiatrie a primit 5.600 de plângeri de la 1.500 de astfel de persoane.

Pe parcursul anului, unitatea de tuberculoză și psihiatrie a Spitalului de Psihiatrie din Bălți, în raionul Briceni, a fost o sursă de îngrijorare serioasă. În loc să fie închis spitalul, care fusese anterior aspru criticat pentru condițiile necorespunzătoare standardelor, autoritățile l-au transformat într-o instituție de îngrijire paliativă. Au existat rapoarte credibile că spitalul nu a transferat pacienții cu dizabilități mintale severe la alte instituții și a continuat să-i țină în condiții inumane.

Rata mortalității în instituțiile de sănătate mintală a fost semnificativ mai mare decât în alte instituții medicale. Nu s-au efectuat investigații concludente privind decesele în aceste instituții. Nivelul de tratament din instituțiile psihiatrice a fost substandard.

Observatorii pentru drepturile omului au criticat sistemul de tutelă existent în țară. O persoană plasată sub tutelă pierde toate drepturile în fața legii și nu se poate

angaja în acte sociale și juridice, cum ar fi căsătoria, votul, solicitarea beneficiilor sociale, consimțământul la sau refuzul la folosirea medicamentelor. Un exemplu de astfel de probleme a implicat o femeie, plasată sub tutela soțului ei, căreia nu i s-a permis să înainteze actele de divorț. Respingând cererea de divorț, instanța a solicitat soțului, în calitate de tutore legal, să înainteze el actele de divorț, ceea ce soțul a refuzat. Dosarul a fost trimis la CEDO în cursul anului.

Deși legea prevede egalitatea de șanse la angajare în câmpul muncii și interzice discriminarea împotriva persoanelor cu handicap (cu excepția locurilor de muncă care necesită standarde specifice de sănătate), multi angajatori fie că au refuzat să ofere acomodări specifice, fie că au evitat să angajeze astfel de persoane. Legea prevede că 5 la sută din forța de muncă în companii cu 20 sau mai mulți angajați să fie persoane cu handicap. Aceste persoane au dreptul legal la două luni de concediu anual plătit și ziua de lucru de șase ore, beneficii care au făcut ca angajatorii să fie mai puțin dispuși să le angajeze.

Legislația transnistreană prevede protecția drepturilor persoanelor cu handicap în domeniile educație, sănătate și ocuparea forței de muncă. Informații sigure despre tratamentul persoanelor cu dizabilități în Transnistria nu au fost disponibile.

Minorități naționale/rasiale/etnice

Grupul roma a continuat să fie unul din grupurile minoritare cele mai vulnerabile din țară, dar au existat puține cazuri raportate de discriminare socială pe parcursul anului. Romii au avut un nivel mai scăzut de educație, acces mai limitat la asistență medicală, înregistrând o rată a șomajului mai mare decât populația generală (a se vedea Secțiunea 7.d.).

În timp ce recensământul din 2004 înregistra un număr de 12.271 de romi în întreaga țară, studii independente au estimat o populație totală de între 15.000 și 28.000 de romi. ONG-urile au afirmat că formularele de recensământ guvernamentale au permis persoanelor să se identifice cu un singur grup etnic și mulți romi au refuzat să se identifice ca atare.

Nivelul de alfabetizare al romilor a fost cu mult sub media națională. Potrivit familiilor de romi, copiii lor au fost supuși discriminării atât de către colegi, cât și de către profesori. Un raport investigativ a arătat că copiii romi au fost separați, chiar și în școlile din zonele cu populație predominant romă. De exemplu, într-un oraș în nordul Moldovei, copiii romi au studiat separat de copiii neromi. Aceasta segregare a contribuit la izolarea și performanța școlară slabă a copiilor romi.

Autoritățile nu au avut un mecanism eficient de a rezolva problema familiilor vulnerabile ale căror copii nu au frecventat școala.

Aproximativ 60 la sută din familiile de romi trăiesc în zonele rurale. Unele comunități de romi nu au avut apă curentă, instalații sanitare și de încălzire. Alte probleme cu care se confruntă romii au inclus lipsa de servicii de asistență medicală de urgență în localități izolate, tratament inechitabil sau arbitrar din partea personalului sanitar, decalajul între romi și neromi la tarifele asigurărilor medicale, precum și discriminarea romilor pe piața muncii. Rata șomajului în cazul romilor a fost de 29 la sută, comparat cu 6,7 la sută pentru populația neromă. Niciun rom nu a fost ales în vreo funcție publică sau la nivelurile superioare ale administrației publice.

În 2013, guvernul a decis să instituie mediatori ai administrației locale cu comunitățile de romi și a alocat 1,6 milioane de lei (103.000 de dolari) pentru acest program. Mediatorii comunitari au acționat ca intermediari între comunitatea romă și autoritățile publice locale, au mediat în litigii și au facilitat accesul comunității la serviciile publice. Au fost 25 de romi mediatori comunitari activi. În unele zone rurale, primarii au ezitat să angajeze romi mediatori comunitari. Pe parcursul anului, guvernul alocat două milioane de lei (129.000 dolari) pentru programele de incluziune.

În Transnistria, autoritățile au continuat să-i discrimineze pe vorbitorii de limbă română. Autoritățile transnistrene au exercitat diferite forme de presiune asupra celor opt școli cu predare în limba română și cu grafie latină menținute de Ministerul Educației al Republicii Moldova în regiune. În timp ce "constituția" transnistreană interzice utilizarea alfabetului latin, iar cititul sau scrisul în grafia latină se pedepsește cu o amendă de aproximativ 480 de lei (30 dolari), gradul de aplicare a acestei reguli un este cunoscut.

Actele de violență, discriminare și alte abuzuri bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen

Legea interzice discriminarea la angajarea în muncă pe motive de orientare sexuală. Discriminarea socială pe bază de orientare sexuală și identitatea de gen a continuat pe parcursul anului.

În 2013, organizația neguvernamentală GenderDoc-M a semnalat 17 infracțiuni comise împotriva unor persoane din cauza orientării lor sexuale. Cele mai multe infracțiuni au fost comise împotriva bărbaților homosexuali, făptașii alegându-și

victimele de pe site-urile de rețele sociale. Procurorii au reacționat prin începerea urmăririi penale a bănuților făptași în două cazuri, iar în alte șapte cazuri i-au amendat sau sancționat contravențional pe făptași. O persoană a fost concediată din poziția pe care o avea în cadrul administrației judiciare. În șase cazuri, autoritățile nu au luat în considerare orientarea sexuală a victimei și nici nu au clasificat infracțiunile ca infracțiuni de incitare la ură. Anchetatorii au dispus că există discriminare bazată pe orientare sexuală doar într-un singur caz.

În luna iunie, un reprezentant al campaniei extremiste “Ocupați Pedofilia” l-a amenințat pe un membru al organizației GenderDoc-M. În urma amenințărilor, GenderDoc-M a sesizat poliția și a luat măsuri de protecție pentru sporirea securității sediului organizației. Un al doilea incident violent a avut loc la 20 septembrie, când circa 40 de membri ai comunității locale LGBT s-au adunat la sediul organizației GenderDoc-M înainte de a pleca pentru o zi în afara Chișinăului. Un grup de opt oameni mascați de la “Ocupați Pedofilia” s-a apropiat de biroul organizației GenderDoc-M și a aruncat cu ouă, lovind mai multe persoane. Unul dintre atacatori a proferat insulte homofobe. Liderul grupului, Stanislav Ghibadulin, s-ar fi numărat printre făptași. La scurt timp înainte de atac, angajați ai organizației GenderDoc-M au primit telefoane de avertizare privind atacul. Poliția a fost chemată la locul faptei. Autoritățile l-au sancționat contravențional pe liderul grupului, amendându-l cu 1.000 de lei (64,30 de dolari). În ciuda dovezilor împotriva aceluiași lider de grup și în cazul unei hărțuiri anterioare, poliția nu a reușit să îl pedepsească pe făptaș și a clasat cazul după trei luni, când se împlinise termenul de prescripție. Deși procurorii au pornit câteva acțiuni penale în justiție împotriva mișcării “Ocupați Pedofilia” în ultimii ani, nicio instanță nu a emis vreo hotărâre împotriva acesteia. GenderDoc-M a remarcat că “Ocupați Pedofilia” a devenit mai violentă, trecând de la insulte verbale și amenințări la atacuri fizice pe parcursul anului.

Organizațiile societății civile au raportat cazuri de transsexuali care nu și-au putut schimba documentele de identitate în timpul sau după schimbarea de sex și care s-au confruntat cu discriminarea la locul de muncă (vezi Secțiunea 7.d.).

La 17 mai, peste 100 de persoane au participat la un "marș al egalității" în Chișinău, organizat de comunitatea LGBT din Moldova, pentru a sărbători Ziua internațională împotriva homofobiei și transfobiei; marșul s-a desfășurat fără incidente semnificative (vezi Secțiunea 2.b.).

Deși autoritățile au permis persoanelor să își schimbe numele (de exemplu, de la un nume de bărbat la unul de femeie), guvernul nu a permis persoanelor să își

schimbe sexul înregistrat pe buletinele lor de identitate sau în pașapoarte. O decizie din 2012 a unei curți de apel le-a permis transsexualilor să își schimbe sexul pe documentele oficiale, fără operația obligatorie de schimbare de sex, dar ulterior instanța a dat o decizie contrară, iar cauza se află pe rol. În 2012, Curtea Supremă de Justiție a emis o recomandare neobligatorie pentru instanțele inferioare pentru a li se permite transsexualilor să își schimbe sexul pe documentele de stare civilă. În 2012 Ministerul Sănătății a stabilit o comisie care să determine identitatea de gen și să emită certificate care pot fi utilizate pentru solicitarea de noi documente. Cinci transsexuali și-au schimbat actele de identitate din 2011, dintre care patru în urma unei hotărâri judecătorești. Doi transsexuali și-au schimbat actele de identitate pe parcursul anului. Potrivit GenderDoc-M, circa 30 de transsexuali ar trăi în țară.

În Transnistria sexul consensual între persoanele de același sex este interzis, iar persoanele LGBT au fost supuse discriminării guvernamentale și sociale.

Sindromul SIDA/HIV și stigmatul social

Persoanele care trăiesc cu sindromul HIV au continuat să se confrunte cu discriminarea socială și oficială. În cele mai recente sondaje demografice și de sănătate pentru Republica Moldova (2005), 89 la sută din femei și 90,3 la sută din bărbați au relatat atitudini discriminatorii față de cei care trăiesc cu sindromul HIV.

Legea interzice spitalelor și altor instituții medicale să refuze internarea sau accesul la serviciile sanitare pentru persoanele cu sindrom HIV sau pentru cei suspectați de infecție cu HIV sau să le solicite acestora tarife de servicii suplimentare. Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova și reprezentanții ONU au raportat cazuri în care instituțiile de sănătate au refuzat tratamentul medical corespunzător sau i-au discriminat pe pacienții seropozitivi din cauza condiției lor.

Deși diversele acte normative consacră confidențialitatea față de pacient ca un drept inerent și interzice divulgarea neautorizată a informațiilor de către cadrele medicale, ONG-urile au raportat numeroase cazuri de divulgare a condiției de seropozitiv de către medici sau asistentele medicale. Acestea au avut loc, în primul rând, în zonele rurale și comunitățile mai mici, cu relativ puțini pacienți. Guvernul nu a luat măsuri pentru a preveni astfel de abuzuri. Dezvăluirea statutului seropozitiv al unei persoane a condus adesea la ostracizarea copiilor persoanei respective în grădinițe și școli și la concedieri de către angajatori (vezi Secțiunea 7.d.). Pacienții al căror condiție de seropozitiv a fost dezvăluită au evitat să ia în public măsuri împotriva cadrelor medicale fiindu-le teamă de alte discriminări.

Secțiunea 7. Drepturile legate de muncă

a. Libertatea de asociere și dreptul de negociere colectivă

Legea prevede că angajații au dreptul să formeze și să adere la sindicate independente, la negocieri colective și să facă greve legale. Guvernul a respectat în general aceste drepturi, cu limitări. Legea interzice discriminarea anti-sindicală, dar nu prevede reangajarea persoanelor concediate pentru activitatea sindicală. Restricțiile din lege interzic în mod expres organelor de poliție și membrilor forțelor armate să adere la sindicate. Angajații din guvern și din serviciile de bază, cum ar fi organele de implementare a legii, nu au voie să facă grevă. Cadrele sanitare și angajații din serviciile publice nu pot face grevă în timpul orelor de serviciu. Grevele politice sunt interzise. Arbitrajul obligatoriu poate fi impus la cererea uneia dintre părți într-o dispută.

Legea nu prevede sancțiuni eficiente pentru încălcarea libertății de asociere și nici nu prevede sancțiuni pentru încălcarea drepturilor sindicale. Resursele, inspecțiile și căile de atac au fost, în general, necorespunzătoare. Potrivit Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova (CNSM), procurorii nu au început nicio anchetă penală pentru încălcarea dreptului la organizare și negociere colectivă în cursul anului. CNSM a susținut că a existat o slabă cooperare între Procuratura Generală și sindicate. Conducerea CNSM consideră că Procuratura Generală a fost afiliată politic și că nu a dorit să întocmească dosare împotriva intereselor puternice ale mediilor de afaceri.

Organizațiile de muncă au raportat că Inspectoratul de Stat al Muncii și procuraturile nu au reușit să monitorizeze în mod eficient și să pună în aplicare dreptul la organizare. În 2012, CNSM și-a format propriul său inspectorat al muncii pentru a proteja drepturile angajaților. În 2013, biroul a efectuat 210 de inspecții, a vizitat companii cu un număr total de 34.000 de angajați și a constatat 4.374 de abateri, inclusiv 3.369 de încălcări ale standardelor de sănătate și securitate în muncă și 1.005 încălcări ale legislației muncii. Unii angajatori au refuzat să negocieze crearea unei organizații sindicale. Procurorii pot respinge contestările sindicatelor întemeiate pe comportament anti-sindical, iar autoritățile nu au pedepsit presupusele încălcări ale legii sindicatelor pe parcursul anului.

Dreptul la negocieri colective și dreptul la organizare nu au fost întotdeauna respectate, iar sindicatele au putut dobândi personalitate juridică doar dacă erau membre ale organizațiilor naționale, departamentale sau inter-departamentale.

Angajatorii s-au opus creării de noi sindicate. Angajații și-au exercitat dreptul la grevă prin efectuarea de greve legale în cursul anului.

b. Interzicerea muncii forțate sau obligatorii

Legea interzice munca forțată sau obligatorie, cu excepții. Legea și o hotărâre de guvern permit autorităților centrale și locale, precum și organismelor militare, să mobilizeze populația adultă în anumite condiții, cum ar fi în cazul unui dezastru național și pentru a folosi astfel de muncă pentru dezvoltarea economiei naționale. Guvernul nu a invocat această dispoziție în cursul anului. Resursele, inspecțiile și căile de atac pentru munca forțată au fost în general necorespunzătoare. Sancțiunile pentru persoanele care angajează lucrători în muncă forțată variază de la cinci la 20 de ani închisoare și au fost suficient de severe pentru a descuraja încălcările.

Vezi și *Raportul privind traficul de persoane*, Departamentul de Stat, la: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/>

c. Interzicerea muncii minorilor și vârsta minimă la angajare

Vârsta minimă la angajarea în muncă fără restricții este de 18 ani. Legea permite tinerilor între 16 și 18 ani să muncească în condiții speciale, inclusiv zile de lucru mai scurte, dar le interzice să muncească în timpul nopții, la sfârșit de săptămână ori în sărbătorile legale sau să presteze ore suplimentare. Minorii de cincisprezece ani pot lucra doar cu acordul scris al unui părinte sau tutore. Legea interzice cele mai severe forme ale muncii minorilor și prevede pedeapsa cu închisoarea de la trei la 15 ani pentru persoanele care angajează minori în cele mai severe forme de muncă a minorilor; în circumstanțe agravante, instanțele pot spori pedeapsa la închisoare pe viață.

Protecțiile legale nu au fost aplicate efectiv, iar munca minorilor rămâne o problemă. Părinții care au fost proprietari de fermă sau au lucrat la ferme și-au trimis de multe ori copiii la munca pe câmp sau i-au trimis să își găsească alte locuri de muncă. Potrivit unui studiu UNICEF din 2010 privind minorii angajați, aproximativ 109.000 de minori, sau 18 la sută din minori, s-au încadrat în categoria de minori angajați, din care 63 la sută aveau între cinci și 14 ani, iar 91 la sută proveneau din mediul rural. Marea majoritate a minorilor angajați au muncit la întreprinderile de familie sau la fermele de familie.

Minorii au fost supuși traficului în interiorul țării și în afara țării pentru muncă, cerșetorie și exploatare sexuală. ONG-urile au susținut că există doar un procent mic de cazuri de trafic cu ființe umane care au fost înregistrate și asistate oficial și că numărul real de victime a rămas necunoscut. Băieții și fetele au fost supuși exploatarei sexuale comerciale (vezi Secțiunea 6, Minori).

Vezi și *Constatări privind cele mai severe forme de muncă a minorilor*, Department of Labor, la: <http://www.dol.gov/ilab/reports/child-labor/findings/>

d. Discriminarea privind angajarea în muncă sau profesie

Legislația muncii și reglementările interzic discriminarea pe bază de rasă, sex, gen, dizabilități, limbă, orientare sexuală sau identitate de gen, condiție seropozitiv ori alte boli transmisibile sau pe bază de statut social. Guvernul nu a aplicat legea în mod eficient. S-a înregistrat discriminarea la angajarea în muncă sau profesie cu privire la sex, existența unei dizabilități, statutul de minoritate, orientarea sexuală și identitatea de gen, precum și la condiția de seropozitiv (vezi Secțiunea 6).

e. Condițiile acceptabile de lucru

Există salarii minime separate pentru sectoarele public și privat. În luna mai, guvernul a stabilit salariul minim lunar pentru sectorul privat la 1.650 lei (106 dolari) pe lună. În iulie, a ridicat salariul minim lunar pentru angajații din sectorul public la 1.000 de lei (64 de dolari). Potrivit datelor oficiale, nivelul minim de subzistență lunar era de 1.668 lei (107 dolari), în prima jumătate a anului. Potrivit CNSM, în iunie, restanțele salariale au fost de peste 100 de milioane de lei (6,4 milioane de dolari).

Legea stabilește durata maximă a săptămânii de lucru la 40 ore, cu compensări suplimentare pentru orele peste program și prevede cel puțin o zi liberă pe săptămână. Legea interzice orele suplimentare obligatorii în exces. Angajații străini și migranții au același statut juridic ca și angajații naționali.

Codul muncii prevede contracte de muncă la angajare. Angajatorii trebuie să înregistreze aceste contracte la autoritățile locale, cu copii trimise inspectoratelor de muncă locale. Până în luna noiembrie, Inspectoratul de Stat al Muncii a raportat că 240 de persoane erau angajate fără contract la 117 de întreprinderi. Nu au existat raportate privind contractele de muncă în sectorul agricol, unde guvernul central nu a avut un mecanism eficient de monitorizare a îndeplinirii reglementărilor legale.

Guvernul a pus în aplicare într-un mod eficient salariul minim, orele de lucru, precum și standardele de sănătate și de securitate în muncă în sectorul oficial. Aplicarea în sectorul neoficial a fost necorespunzătoare. Potrivit legii, guvernul trebuie să stabilească și să monitorizeze standardele de securitate în muncă de la locul de muncă, iar Inspectoratul de Stat al Muncii a fost răspunzător de punerea în aplicare a standardelor de sănătate și securitate în muncă. În primele 11 luni ale anului, Inspectoratul a efectuat 6.190 de controale, dintre care 2.760 au fost inspecții de sănătate și securitate în muncă, iar 3.430 au fost pe teme de legislație și relații de muncă. Inspectoratul a controlat peste 5.500 de firme (întreprinderi, instituții și organizații) cu peste 194.900 de angajați, inclusiv 91.400 de femei și 140 de minori. Inspectoratul a constatat 64.612 de încălcări, inclusiv 32.309 de încălcări ale standardelor de sănătate și siguranță în muncă și 32.303 încălcări ale legislației muncii. Sancțiunile pentru abateri au variat de la 400 de lei (26 de dolari) la 10.000 de lei (640 de dolari) și au fost insuficiente pentru a descuraja abaterile. În plus, inspecțiile au fost mai puțin eficiente deoarece Inspectoratul a trebuit să informeze întreprinderile înainte de inspecție, permițându-le directorilor să acopere abaterile înaintea controalelor.

O economie neoficială înfloritoare a reprezentat o parte semnificativă a activității economice a țării. Inspectoratul de Stat al Muncii este principala instituție responsabilă pentru monitorizarea și punerea în aplicare a respectării legislației muncii. Inspectoratul a avut 109 angajați, dintre care 22 au lucrat la biroul central și 87 în 10 filiale regionale. Codul muncii solicită inspectoratului să colaboreze cu alte instituții, inclusiv organizațiile de afaceri și sindicatele. Potrivit reprezentanților sindicali, economia neoficială a ocupat aproximativ 50 la sută din forța de muncă. Lucrătorii din economia neoficială nu au avut aceleași garanții legale ca angajații din sectorul oficial.

Condițiile economice precare au determinat întreprinderile să cheltuiască mai puțin pe echipamentele de protecție și să acorde o atenție insuficientă siguranței angajaților. În primele 10 luni ale anului, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a raportat 449 de accidente la locul de muncă. Inspectoratul de Stat al Muncii a anchetat 141 de accidente, în timp ce comisiile speciale de la respectivele companii au anchetat alte 308 de cazuri. Inspectorii de stat au raportat 53 de accidente grave care au rănit grav 54 de angajați, precum și 32 de incidente soldate cu 35 de decese; restul accidentelor au rămas în curs de investigare. Reprezentanții Inspectoratului de Stat al Muncii au remarcat constrângeri financiare și juridice severe asupra activităților inspectorilor, variind de la lipsa de acces la Internet, lipsa de pregătire profesională și lipsa de carburanți pentru deplasări, până la un

sistem de stimulente care i-a încurajat pe angajatori să prefere să plătească amenzi minime pentru abateri decât să rezolve problemele existente.